

DOI: 10.32089/WBH.PHW.2024.2(288).0007

ORCID: 0000-0002-9623-923X

KRZYSZTOF KUBIAK

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Udział sił zbrojnych Republiki Korei w wojnie wietnamskiej

Wymiar wojskowy, polityczny, ekonomiczny i społeczny

ABSTRACT

This article discusses the military, political, social and economic dimensions of the Republic of Korea's participation in the Vietnam War. The diversion of troops to the Republic of Vietnam was a manifestation of the restoration of the state's subjective position in the international space, as well as a demonstration of the importance of allied ties with the United States. The military effort abroad was effectively linked to the ongoing modernisation programmes at home, including those aimed at building the defence industry. Participation in the Vietnam War was thus one of the important factors shaping the modern Republic of Korea.

Polski obraz II wojny indochińskiej (zwanej powszechnie wojną wietnamską) ukształtowany został pod przemożnym wpływem przekazu, a co za tym idzie, bardzo krytycznego doświadczenia amerykańskiego. Przyczyny tego stanu rzeczy są złożone. Z jednej strony jest to rezultat narracji obowiązującej w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, eksponującej imperialistyczny charakter działań amerykańskich w Azji w kontekście narodowowyzwoleńczej, kierowanej przez Partię Pracujących Wietnamu (wiet. *Đảng Cộng sản Việt Nam*) walki narodu wietnamskiego (tudzież narodów Indochin), z drugiej oddziaływania, nawet w okresie komunistycznym, amerykańskiej kultury masowej (przede wszystkim kina). W rezultacie poza polskim horyzontem zdarzeń znalazł się szereg istotnych wymiarów konfliktu. I tak na przykład literaturę, w tym historyczno-wojskową, zdominowały działania sił zbrojnych Stanów Zjednoczonych oraz Narodowego Frontu Wyzwolenia Wietnamu Południowego i Wietnamskiej Armii Ludowej. Zepchnęły one

w szczególności poznawczy cień nie tylko wysiłek militarny Armii Republiki Wietnamu, ale również innych państw uczestniczących w zmaganiach¹. Wśród owych wielkich zapomnianych znalazła się Armia Republiki Korei, która w latach 1964–1973 skierowała do Wietnamu Południowego łącznie około 324 tys. żołnierzy², a zatem pod względem liczebności była trzecią (a drugą zagraniczną) uczestniczącą w działaniach po stronie koalicyjnej siłą militarną. Straty oddziałów południowokoreańskich wyniosły 5,1 tys. zabitych oraz 11,2 tys. rannych i kontuzjowanych³.

Intencją autora niniejszego testu jest częściowa choćby zmiana naszkicowanego wyżej obrazu poprzez nakreślenie militarnego zaangażowania południowokoreańskich sił zbrojnych w Wietnamie Południowym. Nie jest to wysiłek ukierunkowany na wyczerpanie problemu, lecz próba wprowadzenia go w obręb polskiej refleksji historycznej. Szkic ma charakter polityczno-wojskowy, osadza tytułowe zagadnienie w kontekście regionalnej polityki bezpieczeństwa Stanów Zjednoczonych oraz Republiki Korei, a także opisuje, głównie w wymiarze ilościowym, rozmiar południowokoreańskiej partycypacji w międzynarodowym wysiłku wojskowym. Artykuł powstał na podstawie opracowań południowokoreańskich opublikowanych w języku angielskim oraz piśmiennictwa amerykańskiego.

Polityczny, ekonomiczny i społeczny kontekst udziału Republiki Korei w wojnie wietnamskiej

Wojna na Półwyspie Koreańskim toczona w latach 1950–1953 utrwaliła jego podział na dwa państwa pozostające w stanie wojny. W trakcie działań wojennych zginęło około 2,7–3 mln Koreańczyków, zarówno żołnierzy, jak i cywilów, gospodarka obu państw koreańskich została całkowicie zdestawowana. Zniszczeniu uległo ok. 47% linii kolejowych, 44% budynków fabrycznych, produkcja energii elektrycznej spadła między rokiem 1950

¹ Amerykańskie próby uczynienia z wojny wietnamskiej wysiłku koalicyjnego omówił: Władysław Góralski, *Sojusznicy Stanów Zjednoczonych wobec konfliktu wietnamskiego* (Warszawa: Wydawnictwo Ministerstwa Obrony Narodowej, 1967), 96–97. Autor nie dostrzegł jednak obecności w Wietnamie wojsk południowokoreańskich.

² Michael H. Liscano Jr., *Multinational Force Integration: The ROK Army's Integration with the US Army in the Vietnam War* (Kansas: School of Advanced Military Studies United States Army Command and General Staff College Fort Leavenworth, 2016), 4.

³ Christos G. Frentzos, „Casualties of War: The Legacy of South Korean Participation in the Vietnam Conflict”, *International Journal of Korean Studies* 23, nr 1(2019): 1–21, dostęp maj 15, 2021, <http://icks.org/n/data/ijks/2019-1.pdf>. Według Ahn Junghyo, „A Double Exposure of the War”, w *America's Wars in Asia: A Cultural Approach to History and Memory*, red. Philip West, Steven I. Levine i Jackie Hiltz (Armonk, N.Y., London: M.E. Sharpe, 1998), 166. Armia Republiki Korei straciła 4687 zabitych i 8000 poważnie rannych.

a 1953 o ok. 80%⁴. Republika Korei zmagiała się ponadto z koniecznością zapewnienia środków do życia ok. 2 mln uchodźców z północy⁵. Mimo pomocy międzynarodowej, głównie amerykańskiej, poziom życia mieszkańców był bardzo niski, PKB *per capita* w 1953 r. szacowany był na 1071 dolarów i rósł relatywnie powoli, osiągając w 1960 r. poziom 1242 dolarów⁶.

Tabela 1. Porównanie PKB Republiki Korei i wybranych krajów w latach 1953–1970 (dolary amerykańskie)

Państwo	1953	1960	1970
Republika Korei	1 071	1 242	2 167
Polska	2 618	3 215	4 482
Japonia	1 474	3 686	9 714
Francja	5 684	7 398	11 410
Wielka Brytania	7 345	8 645	10 767
Stany Zjednoczone	10 613	11 328	15 030

Źródło: opracowanie własne według clio-infra.eu, dostęp kwiecień 25, 2021.

Relatywnie szybki wzrost przyniosła dopiero następna dekada⁷. Wcześniej był spowalniany między innymi przez wysokie wydatki obronne, co było następstwem trwającego stanu wojny. Stanowiły one, mimo amerykańskiej pomocy wojskowej, poważne obciążenie.

Fundamentem polityki bezpieczeństwa Republiki Korei był podpisany 1 października 1953 r. (a więc dwa miesiące po porozumieniu o zawieszeniu ognia na Półwyspie Koreańskim zawartym 27 lipca 1953 r. w Panmunjomie) Dwustronny Traktat o Obronie ze Stanami Zjednoczonymi (ang. *Mutual Defence Treaty*). Artykuł 3. wymienionego dokumentu stwierdzał, że:

„Strony uznają, że zbrojny atak w strefie Pacyfiku na terytoria znajdujące się pod ich [tj. stron – K.K.] kontrolą lub uznane za legalnie poddane administracyjnej kontroli drugiej strony uznany będzie za zagrożenie pokoju i bezpieczeństwa i oświadczają, że będą działały w celu

⁴ Jai Huk Kwon, *Korean economic problems and foreign economic aid to Korea 1945–1955* (Missoula: Scholar Works at University of Montana, 1958), dostęp maj 14, 2020, <https://scholarworks.umt.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=6179&context=etd>; Jong Wong Lee, „The Impact of the Korean War on the Korean Economy”, *International Journal of Korean Studies* 5, nr 1 (2001): 97–118, dostęp maj 14, 2021, https://ciaotest.cc.columbia.edu/journals/ijoks/v5i1/f_0013337_10833.pdf.

⁵ Joanna P. Rurarz, *Historia Korei* (Warszawa: Dialog, 2009), 365.

⁶ „South Korea (Republic of Korea)”, clio-infra.eu, dostęp maj 25, 2021, <https://clio-infra.eu/Countries/SouthKorea.html>.

⁷ Ibid.

sprostania owemu niebezpieczeństwu zgodnie ze swymi procedurami konstytucyjnymi⁸ [tłum. K.K.].

Traktat nie obligował stron, w tym przypadku głównie Stanów Zjednoczonych, do mechanicznego opowiedzenia się w przypadku sytuacji konfliktowej po stronie Republiki Korei (jednoznacznie stanowiły to objaśnienia senatu do ratyfikacji dokumentu⁹), ale stanowił maksimum tego, co w ówczesnej sytuacji Seul mógł uzyskać. Podkreślić jednocześnie należy, że mimo nieostrego charakteru najważniejszych zapisów okazał się on kluczowym, funkcjonującym do dziś elementem stabilizowania sytuacji na Półwyspie Koreańskim.

Tabela 2. Amerykańska pomoc rozwojowa dla Republiki Korei (bez pomocy wojskowej) w latach 1955–1967 (w mln dolarów amerykańskich)

Lata	Granty (pomoc bezzwrotna)	Pożyczki	Udział pomocy amerykańskiej w PKB
1946–1948	181,2	–	–
1949–1952	498,6	–	–
1953–1954	22,7	–	5,5
1955	315,0	–	8,0
1956	387,0	–	11,2
1957	349,0	–	12,0
1958	284,0	8	9,5
1959	262,0	12	6,3
1960	215,0	1	6,8
1961	214,0	7	5,3
1962	165,0	25	6,0
1963	155,0	26	5,2
1964	190,0	28	3,3
1965	134,0	48	2,7
1966	181,0	81	1,9
1967	114,0	64	1,7

Źródło: opracowanie własne według: U.S. AID Overseas Loans and Grants and Assistance from International Organizations, D.C. Government Printing Service, Washington, 1969, U.S.; Overseas Loans and Grants. Obligations and Loan Authorizations, July 1, 1945 – September 30, 2013, 128, dostęp maj 10, 2021, <https://www.usaid.gov/sites/default/files/documents/1868/USOverseasLoansGrantsTheGreenBook2013.pdf>; Bank of Korea, Economic Statistical Yearbook 1980, dostęp maj 18, 2021, <https://www.bok.or.kr/eng/bbs/B0000289/view.do?nttId=10046043&menuNo=400366&pageIndex=5>.

⁸ „Mutual Defense Treaty Between the United States and the Republic of Korea”, The Avalon Project, październik 1, 1953, dostęp maj 16, 2021, https://avalon.law.yale.edu/20th_century/kor001.asp#1.

⁹ Ibid.

Wojna koreańska utrwaliła, co oczywiste, również podział polityczny półwyspu, datujący się jeszcze na rok 1948. Wtedy to wyłoniona w strefie amerykańskiej (czyli na południe od 38 równoleżnika) legislatura, na czele której stanął Syngman Rhee (według innej transkrypcji Li Syn Man, lub Yi Senguman¹⁰), proklamowała utworzenie Republiki Korei (6 maja 1948 r.). W strefie sowieckiej (na północ od 38 równoleżnika), wyłonione w oparciu o lokalne komitety Najwyższe Zgromadzenie Ludowe ogłosiło powstanie Koreańskiej Republiki Ludowo-Demokratycznej (9 września 1948 r.). Syngman Rhee, wybrany przez parlament na pierwszego prezydenta Republiki Korei, budował umiarkowany system autorytarny, którego zapleczem stała się powołana formalnie dopiero w 1951 r. Partia Liberalna. W owym okresie był to być może jedyny model polityczny zdolny zapewnić państwu elementarną stabilność polityczną¹¹. Jeszcze w grudniu 1948 r. uchwalono ustawę o bezpieczeństwie narodowym, dającą władzom szerokie instrumentarium w zwalczaniu działalności wywrotowej, która stała się narzędziem walki z przeciwnikami politycznymi wszelkich odcieni¹². W kolejnych latach obowiązujące regulacje kilkukrotnie modyfikowano, co *de facto* prowadziło do ich zaostrzenia.

Wspomniane już stworzenie Partii Liberalnej związane było z zaplanowanymi na lato 1952 r. wyborami prezydenckimi. Syngman Rhee, oceniając,

¹⁰ Syngman Rhee (ur. 1875 – zm. 1965). Wywodził się z rodziny chłopskiej (był jedynym z pięciorga rodzeństwa, który osiągnął dorosłość). Uczęszczał do szkoły w Seulu, przygotowującej do pracy urzędniczej. W wieku 17 lat rozpoczął naukę w szkole prowadzonej przez amerykańskich metodystów. Przeszedł wówczas na chrześcijaństwo. Pracował jako dziennikarz, udzielał lekcji koreańskiego Amerykanom. Związał się ze środowiskami przeciwnymi wzmocnieniu wpływów japońskich. Kilkukrotnie aresztowany, a ostatecznie skazany za działalność wywrotową na dożywotnie więzienie. Zwolniony po wybuchu wojny rosyjsko-japońskiej w 1904 r., wyjechał do Stanów Zjednoczonych. W 1910 r. wrócił do okupowanej przez Japończyków Korei jako przedstawiciel YMCA. Wyjechał ponownie do Ameryki w 1912 r., po krótkim aresztowaniu. Współpracował z czołowym przedstawicielem aktywistów niepodległościowych Park Yong-manem. Był premierem koreańskiego rządu na uchodźstwie rezydującego w Szanghaju. W tym samym czasie uzyskał doktorat na uniwersytecie w Princeton. Od 1940 r. mieszkał w Waszyngtonie. W październiku 1945 r. przybył do Korei. Pracował z powodzeniem nad konsolidacją środowisk narodowych i antykomunistycznych. W 1948 r., z aprobatą amerykańską został pierwszym prezydentem Republiki Korei. Stworzył autorytarny system polityczny i utrzymał się na jego czele do 1960 r. Obalony w wyniku masowych demonstracji, wyemigrował na Hawaje. Tam zmarł. Young Ick Lew, *The Making of the First Korean President: Syngman Rhee's Quest for Independence, 1875–1948* (Honolulu: University of Hawaii Press, 2014); Yong-Pyo Hong, *State Security and Regime Security, President Syngman Rhee and the Insecurity Dilemma in South Korea, 1953–1960* (London: Palgrave Macmillan, 2000).

¹¹ Trzeba pamiętać, że od kwietnia 1948 do maja 1949 r. na wyspie Jeju (Czedżu), położonej ok. 90 km na południe od wybrzeży Półwyspu Koreańskiego, trwała komunistyczna rebelia, we wrześniu zwolennicy komunistów wywołali trwające ponad tydzień zamieszki na południu Republiki Korei (największą intensywność działań odnotowano między miastami Yeosu (Yosu) i Suncheon.

¹² Diane B. Kraft, „South Korea's National Security Law: A Tool of Oppression in an Insecure World”, *Wisconsin International Law Journal* 24, nr 2 (2006): 627–659.

że w zaistniałej sytuacji większymi szansami dysponuje w elekcji powszechnej, doprowadził – acz nie bez trudności – do przegłosowania przez parlament odpowiedniej poprawki do konstytucji. 5 sierpnia wybrany został po raz drugi na urząd prezydenta. Ponowne „potyczki konstytucyjne” miały miejsce w 1954 r., gdy przyjęto poprawkę znoszącą limit dwóch kadencji prezydenckich. 15 maja 1956 r. Syngman Rhee wybrany został na trzecią kadencję, rywalizując – podobnie jak cztery lata wcześniej – z Cho Bong-amem (Jo Bong-amem). Po wyborach konkurent urzędującego prezydenta został aresztowany. Postawiono mu zarzuty szpiegostwa na rzecz Koreańskiej Republiki Ludowo-Demokratycznej i w drugim procesie skazano na karę śmierci. Wyrok został wykonany 31 lipca 1959 r.

Syngman Rhee stworzył rodzaj autorytaryzmu mandaryńskiego. Będąca jego zapleczem Partia Liberalna z jednej strony spajała się z aparatem państwa, z drugiej obrastała rozmaitymi organizacjami afiliowanymi (Korpus Młodzieży Koreańskiej, Federacja Handlowców, Zrzeszenie Kobiet Koreańskich), przejmujących kontrolę i koncesjonujących rozmaite dziedziny aktywności ekonomicznej i społecznej. Sprzyjało to rozkwitowi klientelizmu, korupcji i nepotyzmu. Zastraszywszy skutecznie opozycję egzekucją Cho Bong-ama, Syngman Rhee wygrał w 1960 r. kolejne wybory. Tym razem jednak zdecydowanie przeszacował swoje możliwości. 11 kwietnia w portowym mieście Masan wybuchły zamieszki studenckie, które następnie rozszerzyły się na Seul. Manifestanci, postępując zgodnie z konfucjańską tradycją, nie zaatakowali jednak bezpośrednio Syngmana Rhee, ale żądali dymisji wiceprezydenta Li Ki-poonga (Yi Gi-bung). Skala protestów była na tyle wielka, że prezydent nie otrzymał bezwarunkowego poparcia od dowódców wojskowych. 26 kwietnia prezydent ustąpił. Umożliwiono mu wyjazd z kraju¹³. Zmarł w 1960 r. na Hawajach. Opisane wydarzenia określane są mianem „rewolucji kwietniowej”.

Po obaleniu autokraty władzę przejął dotychczasowy premier Heo Yeong (Heo Cheong). Jego gabinet pełnił nie tylko rolę „rządu technicznego”, ale odpowiadał za przygotowanie propozycji przekształceń ustrojowych związanych z przebudową systemu, w tym przygotowanie projektu nowej konstytucji. W miejsce wyborów powszechnych prezydenta wprowadzano wybór głowy państwa przez parlament. 29 czerwca 1960 r. odbyły się wybory do Zgromadzenia Narodowego, a 15 lipca parlament wybrał ze swojego grona nowego prezydenta. Został nim Yun Posun (Yun Boseon). Ten desygnował na premiera Chang Myona. Rozpoczął się krótkotrwały epizod, nazwany dla wytyczenia

¹³ Wcześniej, w nocy 27 na 28 kwietnia wiceprezydent Li Ki-poong, który wziął na siebie odpowiedzialność osobistą za wydarzenia, poprosił swego starszego syna, Li Kang-Soeka, by go zastrzelił, co było formą rytualnego samobójstwa. Li Kang-Soek spełnił prośbę naturalnego ojca (wcześniej został usynowiony przez Syngmana Rhee), następnie zastrzelił matkę, po czym popełnił samobójstwo.

granicy z erą Syngmana Rhee, II Republiką. Nowy gabinet borykał się z rozbudzonymi aspiracjami politycznymi i socjalnymi szerokich rzesz społecznych. Partyniactwo plemento się równie bujnie, co wcześniej klientyzm i korupcja, wykorzystując bardzo podobne mechanizmy. Stosunkowo szybko, w warunkach lawinowej inflacji i postępującego rozkładu instytucji, postrzeganych jako fundamenty społecznego ładu, pojawiła się tęsknota za silną władzą, wzmagana strachem przed chaosem i bezprawiem. Była to bardzo dogodna sytuacja dla armii, a właściwie dla grupy oficerów młodszego pokolenia. Prócz całej otoczki propagandowej związanej z ratowaniem kraju przed wewnętrznym rozkładem, dążyli oni, mniej lub bardziej świadomie, do usunięcia prominentnych postaci starszej generacji, blokujących ich pokoleniu ścieżki zawodowego awansu.

Wojsko odegrało już istotną rolę w odsunięciu Syngmana Rhee, ale póki co oficerowie nie zdecydowali się na jednoznaczne sformułowanie swoich oczekiwań. Dopiero w lutym 1961 r. przedstawiono dezyderaty środowiska premierowi. Ten jednak nie chciał lub nie mógł się do nich odnieść. Armia milczała jeszcze dwa miesiące. Ostatecznie 16 maja siły zbrojne, działając na rozkaz Wojskowego Komitetu Rewolucyjnego, obsadziły stolicę i inne większe miasta. Nie miały miejsca żadne próby oporu. Komitet przejął funkcję rządu, premier trafił do aresztu, ale prezydent po krótkim okresie izolacji powrócił do wykonywania obowiązków, godząc się na rolę marionetki armii. Było to posunięcie ukierunkowane zarówno na zachowanie ciągłości funkcjonowania instytucji państwa, jak i na zmniejszenie negatywnych reperkusji międzynarodowych, przede wszystkim zaś na ograniczenie skali krytyki amerykańskiej, wywołanej obaleniem przez wojsko rządu cieszącego się demokratyczną legitymacją.

Oficerowie, którzy przejęli władzę, byli równie antykomunistyczni i wrodzy wolnej grze sił politycznych jak Syngman Rhee i jego poplecznicy. Należeli jednak do kolejnego pokolenia niechętnego tak zwanym „arystokratom wyzwolenia”, czyli generacji prominentów będących wpływowymi postaciami ruchu narodowego jeszcze przed I wojną światową i w okresie międzywojnia (egzemplifikacją różnic generacyjnych może być to, że Syngman Rhee urodził się w 1875 r., Park Chung-hee¹⁴ przewodzący

¹⁴ Park Chung-hee (ur. 1917 – zm. 1979). Urodził się w wielodzietnej (miał pięciu braci i dwie siostry) zubożalej wiejskiej rodzinie urzędniczej. Jego ojciec był pisarzem gminnym. Dzięki japońskiemu stypendium państwowemu wykształcił się i pracował jako wiejski nauczyciel. W 1939 lub 1940 r. wstąpił do Akademii Wojskowej Cesarstwa Mandżukuo. Przyjął wówczas japońskie nazwisko Takagi Masao. Edukację wojskową ukończył w 1942 r. i wyznaczony został na stanowisko adiutanta dowódcy pułku (w siłach zbrojnych Mandżukuo). Skierowany na dalsze szkolenie do Akademii Wojskowej w Tokio (1942–1944). W 1945 r. wrócił do Korei, gdzie w 1946 r. został oficerem organizowanych pod kontrolą amerykańską miejscowych sił żandarmerijnych. W 1948 r. został aresztowany pod zarzutem organizowania konspiracji komunistycznej. Skazany na śmierć, ułaskawiony i uwolniony, zmuszony został jednak do porzucenia służby. Powołany do wojska po wybuchu wojny koreańskiej z zatwierdzonym stopniem majora. Za zasługi bojowe

jednej z frakcji zamachowców – w 1917 r.). Nie cechowało ich ortodoksyjnie przywiązanie do uświęcanej niemal przez poprzedników tradycji. Ich poglądy w sferze gospodarczej określić można jako niesłuchanie pragmatyczne. Frustrację oficerów budził zwłaszcza japoński „cud gospodarczy”, podczas gdy Korea nadal pozostawała zapóźnionym krajem rolniczym¹⁵. Modernizacyjne postulaty wojskowych nie powstały w intelektualnej próżni. Wspierała je część środowisk akademickich oraz miejskiej klasy średniej, artykułując żądania przyspieszenia rozwoju ekonomicznego.

Początkowo pełnia władzy skupiona została w rękach wyłonionego przez oficerów Wojskowego Komitetu Rewolucyjnego, przemianowanego następnie w Najwyższą Radę Odbudowy Narodowej. W wyniku tarć wewnętrznych dominującą pozycję w owym organie zdobył generał Park Chung-hee. Był nie tylko zręcznym uczestnikiem walki o władzę, ale równie skutecznym administratorem i sprawnym dyplomatą. Pod naciskiem amerykańskim, ale i rodzimej tradycji niechętniej bezpośrednim rządowi wojskowemu, zainicjował i skutecznie przeprowadził wyrefinowaną rozgrywkę ukierunkowaną na legitymizację władzy. W 1962 r. przeprowadził referendum w sprawie powrotu do modelu prezydenckiego, a w październiku 1963 r. wygrał – nie bez trudności – wybory, zastępując Yun Posuna. Najwyższa Rada Odbudowy Narodowej dokonała samorozwiązania. Formalnie Republika Korei wróciła

błyskawicznie awansował i w 1953 r. był już generałem brygady, ukończył amerykański wyższy kurs taktyczno-operacyjny w Fort Sill. W 1958 r. został generałem majorem. Pełniąc szereg stanowisk dowódczych (w tym dowódcy 1, a następnie 6 Okręgu Wojskowego), zbudował wokół siebie środowisko oficerów będących zwolennikami forsownej modernizacji kraju, na wzór japońskiej rewolucji Meiji. Nie udzielił poparcia Syngmanowi Rhee w 1960 r. W 1961 r. był jednym z przywódców zamachu stanu, którym formalnie kierował szef Sztabu Wojsk Lądowych generał Chang Du-yong. Po przejęciu w 1963 r. pełni władzy jako prezydent rozpoczął budowę autorytarnego systemu politycznego, którego zasadniczym celem była modernizacja gospodarcza kraju. Unormował stosunki z Japonią, podjął decyzję o zaangażowaniu w wojnę wietnamską. Za jego rządów doszło do bezprecedensowego ożywienia gospodarczego, którego jednymi ze źródeł były subsydia amerykańskie uzyskane w związku z uczestnictwem Armii Republiki Korei w wojnie w Wietnamie i japońskie reparacje wojenne. Prowadził wielowymiarową grę z Koreą Północną. Kilkukrotnie był przy tym obiektem zamachów. Władzę sprawował, dokonując przy pomocy powolnego mu parlamentu zmian konstytucji, autorytarnie, w sposób niemal cesarski, w miarę upływu czasu zwalczając przejawy działań opozycyjnych ze wzrastającą bezwzględnością. Mimo to pod koniec lat siedemdziesiątych wzmagały się przejawy niezadowolenia, przede wszystkim wśród studentów. 26 X 1979 r. podczas narady-bankietu został zastrzelony przez szefa Koreańskiej Centralnej Agencji Wywiadowczej Kim Jae-gyu. Równocześnie inni oficerowie służby wywiadowczej zlikwidowali czterech ludzi z osobistej ochrony prezydenta, co może świadczyć o istnieniu struktury konspiracyjnej. Zamachowcy zostali unieszkodliwieni przez żołnierzy działających na rozkaz szefa sztabu Wojsk Lądowych. Okoliczności owego wydarzenia nie zostały jednak upublicznione. Kim Jae-gyu powieszono po krótkim śledztwie w maju 1980 r. Chong-Sik Lee, *Park Chung-Hee. From Poverty to Power* (Seul: KHU Press, 2012); Walter Jung, *Gen. Park Chung-Hee and South Korea's Han River Miracle* (New York: Austin Macauley Publishers LLC, 2024).

¹⁵ *Review of Agricultural Policies in Korea* (Paris: OECD, 1999), 22–23.

do rządów konstytucyjnych (III Republika). Wytrąciło to oręż krytykom Korei i przyczyniło się do zmniejszenia napięć w relacjach ze Stanami Zjednoczonymi. Było to o tyle istotne, że administracja prezydenta Johna F. Kennedy'ego ogłosiła program globalnego „promowania demokracji”. Park ponownie wygrał wybory w roku 1967, po czym – podobnie jak Syngman Rhee – przeforsował zmiany konstytucyjne znoszące limit dwóch kadencji – w 1971 r. Wpadając w pułapkę rządów mandaryńskich, dążąc *de facto* do zapewnienia sobie dożywotniej władzy, wprowadził stan wyjątkowy, zaś w październiku 1972 r. w referendum przyjęto nową konstytucję (IV Republika), sankcjonującą w istocie rządy osobiste (lub jak kto woli) dyktaturę. Park odwoływał się przy tym do mandatu, jakim miały być skuteczne modernizowanie Korei oraz wzrost poziomu życia. Podkreśla się też jego osobistą uczciwość i wrogość wobec praktyk korupcyjnych¹⁶.

Park uważany był za jednego z architektów koreańskiego sukcesu gospodarczego. Prócz liberalizowania gospodarki intensywnie poszukiwał w przestrzeni międzynarodowej impulsów rozwojowych, co wiązało politykę zagraniczną z płaszczyzną ekonomiczną. W celu rozładowania napięć społecznych generowanych przez bezrobocie zorganizowano Koreańską Organizację Rozwoju Zamorskiego (ang. *Korean Overseas Development Corporation*), odpowiedzialną za poszukiwanie miejsc pracy poza Koreą i obsługę formalno-prawną obywateli wysyłanych do pracy za granicę. Pierwszą taką umowę podpisano w 1963 r. z Republiką Federalną Niemiec. Niemcy zainteresowani byli przede wszystkim zatrudnianiem na podstawie kontraktów czasowych koreańskich pielęgniarek i górników¹⁷.

Kluczowe znaczenie w wymiarze międzynarodowym i ekonomicznym miała jednak normalizacja stosunków z Japonią. Nieoficjalne rozmowy prowadzono od 1962 r. Jednakże podpisanie międzynarodowego porozumienia możliwe było tylko w warunkach koncentracji władzy w rękach prezydenta, co zapewniła dopiero III Republika. Biorąc pod uwagę rozległość koreańskiej traumy wojennej i okupacyjnej, postawić można nawet tezę, że jedynie model autokratyczny zapewniał niezbędny do tego poziom koncentracji uprawnień władczych z jednej strony, a kontroli społeczeństwa z drugiej. Nawet jednak w warunkach rządów dyktatorskich normalizacji stosunków z Japonią towarzyszyły dramatyczne momenty, manifestacje i próby zrywania sesji parlamentu przez koncesjonowaną, ale jednak opozycję.

¹⁶ Rurarz, *Historia*, 381.

¹⁷ Jung Yong-Suk, „Beyond the Bifurcated Myth: The Medical Migration of Female Korean Nurses to West Germany in the 1970”, *Korean Journal of Medical History* 27 (2018): 225–254. Bardzo ciekawy materiał ilustracyjny zawiera: „History of Korea's Overseas Employment”, Google Arts&Culture, dostęp maj 22, 2021, https://artsandculture.google.com/exhibit/history-of-korea-s-overseas-employment-and-migration/agJSJ0los_GuKA.

W 1965 r. wszedł w życie Traktat o normalizacji stosunków dwustronnych¹⁸. W następstwie poczynionych ustaleń szczegółowych Japonia wypłaciła Korei w ciągu kolejnej dekady około 200 mln dolarów tytułem zadośćuczynienia za szkody spowodowane okupacją (*de facto* były to reparacje wojenne, choć terminu tego nie używano). Ponadto banki japońskie udzieliły Korei około 200 mln¹⁹ niskooprocentowanych, częściowo umorzonych kredytów. Bezpośrednie inwestycje japońskie w omawianym okresie zamknęły się kwotą około 300 mln dolarów²⁰.

Niepowodzeniem zakończyły się podjęte za rządów Parka próby uzyskania pełnego członkostwa w Organizacji Narodów Zjednoczonych. Oba państwa koreańskie miały status obserwatora i stan taki nie uległ zmianie do roku 1991.

W relacjach wewnątrzkoreańskich administracja Parka na południu i reżim Kim Ir Sena na północy prowadziły skomplikowaną grę eskalowania napięcia i następujących po nich deeskalacji. Dla analityków jasne przy tym było, że rozgrywanymi nie są państwa koreańskie, lecz stojące za nimi mocarstwa. Druga połowa lat sześćdziesiątych poprzedniego wieku przyniosła jednak znaczące skomplikowanie rozgrywki, a to za sprawą postępującego rozbratu między Związkiem Sowieckim a Chinami. Nie wydaje się, by w Seulu dysponowano pełną wiedzą na temat owego procesu, ale zdawano sobie sprawę z faktu, iż może to doprowadzić do zyskania przez Koreę Północną większej niezależności (przekładającej się na nieprzewidywalność) w przestrzeni międzynarodowej. Za gorszy scenariusz uważano przy tym zwiększenie wpływów chińskich. Taka ocena wynikała z faktu, iż Chiny Mao Zedonga uważano za zdecydowanie bardziej skłonne do podejmowania ryzykownych posunięć międzynarodowych niż Związek Sowiecki pod rządami Leonida Breżniewa.

Fundamentem polityki międzynarodowej i polityki bezpieczeństwa Republiki Korei pozostawał przy tym sojusz ze Stanami Zjednoczonymi, w tym przede wszystkim obecność na południu półwyspu silnego komponentu bojowego wojsk amerykańskich. To na nich spoczywał wszak zasadniczy ciężar militarnej obrony półwyspu, gdyż Armia Republiki Korei była – we własnych ocenach – zbyt słaba, by w otwartej konfrontacji pokonać siły zbrojne KRL-D, zwłaszcza gdyby dysponowały one wsparciem sowieckim, chińskim lub sowiecko-chińskim. Przez pryzmat tego kluczowego uwarunkowania

¹⁸ No. 8471, Japan and Republic of Korea Treaty on Basic Relations. Signed at Tokyo, on 22 June 1965, dostęp maj 22, 2021, www.efaidnbmnnnibpcjpcglclefindmkaj/https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%20583/volume-583-I-8471-English.pdf.

¹⁹ Siła nabywcza 1 dolara w roku 1965 odpowiada obecnie 10 dolarom. „Inflation timeline in the United States (1965–2024)”, InflationTool, dostęp sierpień 27, 2024, <https://www.inflationtool.com/us-dollar/1965-to-present-value>.

²⁰ Zagadnienie szczegółowo omawia: Kwan S. Kim, „The Korean Miracle (1962–1980) Revisited: Myths and Realities in Strategy and Development”, *Working Paper* 166 (1991).

postrzegano rozwój sytuacji na Półwyspie Indochińskim. Co interesujące, do połowy lat sześćdziesiątych uznawano nawet, że nasilająca się tam wojna może być z punktu widzenia Seulu oceniona nawet jako korzystna, gdyż wiązała siły chińskie i odciągała uwagę Chińskiej Republiki Ludowej od Półwyspu Koreańskiego. Rozwój wydarzeń zdawał się też kreować szansę na podkreślenie znaczenia Korei w relacjach ze Stanami Zjednoczonymi. Już w listopadzie 1961 r. Park (wówczas występujący formalnie jako szef rządu) podczas wizyty w Stanach Zjednoczonych zaoferował Kennedy'emu wysłanie bliżej niesprecyzowanych co do liczby i charakteru oddziałów południowokoreańskich do Wietnamu. Sprawa nie doczekała się jednak dalszego ciągu, gdyż amerykański prezydent kwestii nie podniósł, co było tożsame z odrzuceniem oferty²¹.

Siły zbrojne Republiki Korei

W połowie lat sześćdziesiątych poprzedniego stulecia Armia Republiki Korei nadal była „licznym wojskiem ubogiego państwa”. Przy populacji liczącej w 1965 r. około 28,7 mln ludzi utrzymywano opartą o pobór powszechny armię, liczącą około 620 tys. żołnierzy (dla Koreańskiej Republiki Ludowo-Demokratycznej wartości te wynosiły – populacja 12,5 mln, liczebność sił zbrojnych 650 tys.). Wojska lądowe liczyły 550 tys. żołnierzy. Komponent operacyjny składał się z 19 dywizji piechoty (zmotoryzowanych), 2 brygad pancernych i 4 samodzielnych batalionów czołgów, około 40 pozostających poza strukturą związków taktycznych dywizjonów artylerii. Uzbrojenie i wyposażenie pochodziło w całości z dostaw amerykańskich. Struktury organizacyjne również stanowiły kopię etatów jednostek amerykańskich. Z uwagi na znacznie mniejsze nasycenie nowoczesnym sprzętem korzystano przy tym z rozwiązań wypracowanych w końcowej fazie II wojny światowej oraz podczas wojny koreańskiej (dywizja składała się z trzech pułków, pułkowych grup bojowych oraz dywizjonu artylerii). Marynarka wojenna posiadała liczne małe jednostki eskortowe i desantowe. Siły okrętowe odgrywały rolę ewidentnie pomocniczą w stosunku do wojsk lądowych. Flota dysponowała, co wynikało z ukształtowania wybrzeża i doświadczeń wojny koreańskiej, rozbudowaną piechotą morską – 1 Dywizją Piechoty Morskiej o organizacji stanowiącej powielenie amerykańskiej dywizji piechoty morskiej z czasów wojny w Korei. Wojska lotnicze były najsłabszym rodzajem sił zbrojnych. Podstawowym samolotem bojowym był F-86 Sabre, których utrzymywano w zdolności do lotu ok. 90. Ponadto eksploatowano liczną grupę samolotów obserwacyjnych i szkolno-treningowych. Pierwszą grupę transportową złożoną z dwóch samolotów Curtis C-46 oraz pięciu

²¹ Tak samo jak Kennedy zareagował Dwight D. Eisenhower, kiedy w 1954 r. Syngman Rhee zaproponował wysłanie oddziałów do Republiki Wietnamu, w celu wsparcia antykomunistycznych władz.

Douglas C-54 sformowano w 1967 r., w związku z koniecznością zapewnienia komunikacji z siłami rozmieszczonymi w Wietnamie.

Tabela 3. Amerykańskie wsparcie wojskowe dla Republiki Korei w latach 1949–1968 (w mln dolarów amerykańskich)

Lata	Wsparcie wojskowe dla Republiki Korei	Wsparcie wojskowe dla państw Wschodniej Azji	Procentowy udział wsparcia dla Republiki Korei
1949–1952	11,7	160,7	7,2
1953–1957	527,8	2403,7	21,9
1958	331,1	627,8	52,7
1959	190,5	501,6	37,9
1960	190,2	501,6	37,9
1961	192,2	495,4	38,8
1962	136,9	523,3	26,2
1963	182,5	651,8	28,0
1964	124,3	563,7	22,1
1965	173,1*	648,9	26,7
1966	153,1*	535,6	28,6
1967	149,8*	673,0	22,3
1968	197,4*	1026,9	19,2
Łącznie 1953–1961	1431,8	4635,2	30,9
Łącznie 1953–1968	2560,6	9419,1	27,2
* Bez środków przeznaczonych na wsparcie południowokoreańskiej obecności w Republice Wietnamu			

Źródło: Frank Blackaby et al., *The Arms Trade with the Third World* (London: SIPRI, 1971), 146–147.

Siły zbrojne Republiki Korei uzupełniane były drogą poboru powszechnego (*kungmingaebhyōngje*). Obejmował on wszystkich mężczyzn, którzy – zgodnie z wdrożonym modelem – ukończywszy 18 rok życia podlegali rejestracji, a po ukończeniu 19 lat poddawani byli kwalifikacji (badania lekarskie, testy fizyczne i psychologiczne), a w następnym roku wzywani do służby. W wymiarze podstawowym trwała ona 18 miesięcy w wojskach lądowych i piechocie morskiej, 20 miesięcy w marynarce wojennej i 21 miesięcy w wojskach lotniczych. Po przeniesieniu do rezerwy żołnierze przez sześć kolejnych lat powoływani byli do odbycia ćwiczeń w wymiarze trzech dni rocznie²². Co interesujące, ramy formalno-prawne systemu stworzono jeszcze w 1949 r., ale w formie powszechnej zaprojektowane wcześniej

²² „Military Manpower Administration. Landmarks”, dostęp maj 11, 2021, <https://www.mma.go.kr/eng/contents.do?mc=mma0000843>; „Military Service Act”, Korea Legislation Research Institute, dostęp maj 11, 2021, https://elaw.klri.re.kr/eng_service/lawView.do?lang=ENG&hseq=25744.

rozwiązania wdrożono dopiero w 1957 r. Wynikało to z przyczyn finansowych. Istniała duża presja społeczno-ekonomiczna na odbywanie służby wojskowej. Pozytywny jej przebieg uwzględniany był w systemie oceny przydatności kandydata na stanowiska w administracji publicznej, który w dużej części przejęty też został przez konglomeraty prywatne (czebole)²³.

Pod względem operacyjnym komponent bojowy Sił Zbrojnych Republiki Korei podporządkowany był (do 1978 r.) Naczelnemu Dowódcy Sił Zbrojnych Narodów Zjednoczonych w Korei (*Commander in Chief United Nations Command*), którym każdorazowo był generał amerykański. Był on również przełożonym sił zbrojnych Stanów Zjednoczonych w Korei (8 Armii, 17 Armii Lotniczej, komponentów marynarki i piechoty morskiej).

Tabela 4. Dywizja Stołeczna (Tygrys) według etatu z 1964 r.

Dowódca (kompania dowodzenia)	
1 Pułk Kawalerii	
1 Pułk Piechoty	w każdym pułku piechoty: trzy bataliony piechoty (po trzy kompanie piechoty, w każdej trzy plutony piechoty, pluton wsparcia z drużyną karabinów maszynowych, drużyna moździerzy) i batalion wsparcia (kompania artylerii polowej, kompania przeciwpancerna, kompania obsługi).
26 Pułk Piechoty	
Pułk artylerii polowej	kompania dowodzenia, 10 batalion artylerii polowej (haubice 105 mm), 60 batalion artylerii polowej (haubice 105 mm), 61 batalion artylerii polowej (105 mm haubice), 628 batalion artylerii polowej (155 m haubice).
Pododdziały dywizyjne	– batalion inżynieryjny, – kompania czołgów, – kompania rozpoznawcza, – kompania łączności, – kompania żandarmerii wojskowej, – kompania medyczna, – kompania warsztatowa (rusznikarska), – kompania kwatermistrzowska, – kompania zbiorcza (uzupełnienia i zwolnienia), – sekcja lotnicza (samoloty i śmigłowce łącznikowe).
ok. 15 tys. oficerów, podoficerów i szeregowych	

Źródło: opracowano na podstawie Stanley Larsen i Collins Lawton, *Allied Participation in Vietnam* (Washington: Department of the Army, 1985), rozdz. 6.

²³ Praktykę tę uznano za niezgodną z prawem (orzeczenie sądu konstytucyjnego z 1999 r.). Seungsook Moon, „Gender, Conscription and Popular Culture in Contemporary Korea”, w *The Military and South Korean Society*, red. Young-Key Kim-Renaud, Richard R. Grinker i Kirk W. Larse (Washington: The George Washington University, 2006), 17.

Pierwsza faza zaangażowania Republiki Korei w wojnę wietnamską: udział symboliczny

W początkowej fazie amerykańskiego zaangażowania w Republice Wietnamu, po odrzuceniu oferty koreańskiej z 1961 r., w Seulu rozważano raczej symboliczne wsparcie sojusznika. Wynikało to zarówno z urażonych ambicji prezydenta Parka, jak i nieświadomości tego, że w niedługim czasie konflikt wejdzie w nową fazę eskalacji, a obecność amerykańska wykroczy daleko poza prognozowany na początku lat sześćdziesiątych poziom. Jeszcze w maju 1964 r. południowokoreański minister obrony Kim Sung-eun oraz szef Amerykańskiej Połączonej Grupy Doradczej w Korei (*US Joint Advisory Group Korea*) gen. Norman B. Edwards rozpoczęli rozmowy dotyczące skierowania do Wietnamu polowego szpitala chirurgicznego, a także zespołu instruktorów taekwondo. Wyśliki te uzgodniono ze stojącym na czele Dowództwa Sił Zbrojnych Narodów Zjednoczonych w Korei gen. Hamiltonem H. Howzem. 19 sierpnia 1964 r. do Republiki Wietnamu udała się Koreańska Grupa Rekonesansowo-Łącznikowa (*Korean Survey Liaison Team*) złożona z sześciu Koreańczyków i pięciu Amerykanów. 5 września w Sajgonie podpisano porozumienie, zgodnie z którym Republika Korei miała wystawić szpital polowy obsadzony przez 130 osób (34 oficerów, 94 podoficerów i szeregowych) oraz liczącą 10 żołnierzy grupę instruktorów taekwondo. Za wyposażenie szpitala, środki transportu, materiały medyczne odpowiadali Amerykanie, a konkretnie Dowództwo Pomocy Wojskowej (*US Military Assistance Command, Vietnam*, MACV, sformowane jeszcze w lutym 1962 r.). Po stronie amerykańskiej było też uposażenie personelu, koszty jego utrzymania w Wietnamie oraz transportu żołnierzy. Strona koreańska odpowiedzialna była za zbudowanie stałej bazy oddziału medycznego²⁴.

W celu przeprowadzenia niezbędnych do zorganizowania szpitala prac budowlanych zorganizowano grupę inżynieryjno-budowlaną. Jej formowanie rozpoczęło się w grudniu 1964 r. Jednakże już w styczniu roku następnego jej zadania rozszerzono na inne, niezwiązane z budową szpitala, zadania inżynieryjne wpisujące się w program wojskowo-cywilnego wsparcia Republiki Wietnamu (budowa i utrzymanie dróg, budynków użyteczności publicznej, itp.)²⁵. Wynikało to z prośby władz Republiki Wietnamu, które zmagaly się ze zwalczaniem skutków powodzi spowodowanych na przełomie roku przez monsun. Dalej zatem przedmiotem zainteresowania Seulu było wsparcie niebojowe. Oznaczało to konieczność rozbudowy grupy zadaniowej. Ostatecznie w jej skład weszły: pododdział medyczny, batalionowa grupa inżynieryjno-budowlana i pododdział logistyczny ze składu piechoty morskiej oraz wojsk lądowych,

²⁴ Larsen i Lawton, *Allied Participation*, 121.

²⁵ Jounghwon Alexander Kim, „Korean participation in the Vietnam War”, *World Affairs* 129, nr 1 (1966): 29.

pododdział ochrony ze składu wojsk lądowych. Jednostka, określana w ówczesnych dokumentach jako Dove Unit liczyła 2426 szeregowych, podoficerów i oficerów. Za jej przerzut do Wietnamu odpowiadała Marynarka Wojenna Republiki Korei, która w tym celu użyła okrętów desantowych czołgów (ang. *Landing Ship Tank*, dalej: LST) i okrętów desantowych amerykańskich typów LST i LSM²⁶ (jednostek pierwszego typu posiadano łącznie 8, drugiego typu 11). Pododdziały koreańskie posługiwały się własnymi Regulami podjęcia działań przy użyciu siły (ang. *Rules of Engagement*, ROE), które wykluczały ich użycie do jakichkolwiek działań zaczepnych, ograniczając użycie broni do samoobrony. Rząd koreański odrzucił też jakiekolwiek sugestie dotyczące przejęcia Dove Unit w operacyjne podporządkowanie południowowietnamskie, akcentując, że taka zależność może mieć jedynie miejsce w relacji Koreańczyków z Amerykanami. Weszła ona zatem w podległość MACV, przy którym zainstalował się starszy oficer Armii Republiki Korei w Wietnamie²⁷. Jako pierwszy funkcję tę sprawował generał Lee Sae Ho. Czołowe pododdziały Dove Unit przybyły do Wietnamu 25 lutego 1965 r., siły główne przerzucano do 16 marca. Koreańczycy rozmieścili się w bazie Bien Hoa pod Sajgonem. Większość obiektów wzniesiona została już po rozmieszczeniu żołnierzy, siłami własnych pododdziałów inżynieryjno-budowlanych.

Zmiana priorytetu: od obecności symbolicznej do zaangażowania wojskowego

Sytuacja na Półwyspie Indochińskim zmieniała się jednak niezwykle dynamicznie. 2 sierpnia 1965 r. doszło do incydentu na Zatoce Tonkińskiej, co zainicjowało ciąg wydarzeń skutkujący wprowadzeniem amerykańskich pododdziałów bojowych do Republiki Wietnamu. W marcu 1965 r. w Da Nang Amerykanie rozmieścili pierwsze pododdziały bojowe piechoty morskiej. W dniach 18–21 sierpnia na południe od Chu Lai wylądowały i wzięły udział w przeciwpartyzanckich działaniach pod kryptonimem Starlite kolejne dwa bataliony amerykańskiej piechoty morskiej. Równocześnie do Wietnamu przerzucono pododdziały amerykańskich 173 Brygady Powietrznodesantowej, 1 Brygady 101 Dywizji Powietrznodesantowej, 1 Dywizji Kawalerii (Powietrznej). W szacunkach Pentagonu liczebność wojsk niezbędna do uzyskania zwycięstwa w Wietnamie zwiększyła się z 33 tys. w marcu 1965 r. do 128 tys. pod koniec lipca, aby ostatecznie osiągnąć poziom do 400 tys. w listopadzie.

Dyplomacja amerykańska usiłowała wówczas zbudować szeroką koalicję państw solidarnie dźwigających ciężar walki przeciwko komunistom

²⁶ Larsen i Lawton, *Allied Participation*, 123.

²⁷ Ibid.

w Republice Wietnamu. Nosić ona miała nazwę Sił Zbrojnych Wolnego Świata (*Military Force of Free World*²⁸). Nie przyniosło to jednak istotniejszych rezultatów. Poszczególne państwa angażowały się w wojnę, kierując się własnymi interesami, przede wszystkim wynikającymi z rozmaitych odcieleni relacji ze Stanami Zjednoczonymi. W 1966 r. zwołano nawet szczyt przywódców, w którym uczestniczyli szefowie państw i rządów krajów partycypujących w owym wysiłku (Stanów Zjednoczonych, Nowej Zelandii, Australii, Filipin, Tajlandii, Republiki Korei i Republiki Wietnamu, z przyczyn politycznych – by nie eskalować dodatkowo napięcia – Amerykanie nie zgodzili się na formalny udział w owym wysiłku Republiki Chińskiej. Przyniósł on przyjęcie wspólnego komunikatu informującego o wsparciu przez uczestników, również zbrojnym, Stanów Zjednoczonych i Republiki Wietnamu²⁹. Powołane później i dysponujące nawet budynkiem w Sajgonie Dowództwo Wsparcia Sił Zbrojnych Wolnego Świata w Wietnamie (*Free World Military Assistance Forces Headquarter*) było w zasadzie fasadowym tworem o malejącej w miarę upływu czasu wartości politycznej.

Stojący na czele Republiki Korei prezydent Park i jego doradcy postrzegali wzrost amerykańskiego zaangażowania w Wietnamie przede wszystkim w kategoriach zagrożenia interesów narodowych, ale również szanse znacznego wzmocnienia relacji ze Stanami Zjednoczonymi. W kategoriach wojskowych przełomem w koreańskim postrzeganiu wojny wietnamskiej było rozpoczęcie przez Amerykanów przygotowań do wyprowadzenia z Korei 1 Dywizji Kawalerii (wchodzącej w skład 8 Armii)³⁰ oraz wysłania do Wietnamu 25 Dywizji Piechoty z Hawajów. Ten drugi związek taktyczny przewidziany był pierwotnie do wsparcia sił na Półwyspie Koreańskim³¹. Sformułowano wówczas nadrzędne cele, które zamierzano osiągnąć w zmieniających się dynamicznie warunkach. Były nimi:

²⁸ Formalnie Siły Zbrojne Wolnego Świata tworzyły kontyngenty z Republiki Korei, Tajlandii, Filipin, Australii, Nowej Zelandii oraz w latach 1966–1968 hiszpański zespół medyczny.

²⁹ Manila Summit Conference, dostęp maj 17, 2021, <https://vietnamwar.govt.nz/sites/default/files/documents/manila-summit-communique.pdf>. Zagadnienie szeroko, acz tendencyjnie traktuje też: Robert Blackburn, *Mercenaries and Lyndon Johnson's „More Flags”: The Hiring of Korean, Filipino, And Thai Soldiers In The Vietnam War* (Jefferson: Mc Farland & Company, 2004).

³⁰ 1 Dywizja Kawalerii rozpoczęła drugi okres stacjonowania w Korei w 1957 r. (po raz pierwszy operowała tam w czasie wojny koreańskiej). W 1965 r. zapadła decyzja o przeformowaniu dywizji w eksperymentalny aeromobilny związek taktyczny – 1 Dywizję Kawalerii Powietrznej. Część pododdziałów przemieszczono do Fort Benning, pozostałe w Korei wcielono w skład reorganizowanej 2 Dywizji Piechoty.

³¹ Proces ten rozpoczął się jeszcze na początku 1963 r., kiedy do Wietnamu wysłano kilkadziesiąt strzelców karabinów maszynowych przeszkolonych w zakresie prowadzenia ognia ze śmigłowców przez drzwi boczne. W grudniu 1965 r. w Wietnamie była już brygada, batalion inżynieryjny i zgrupowanie logistyczne. Dowództwo dywizji rozmieściło się w bazie Củ Chi położonej na południowy zachód od Sajgonu.

- niedopuszczenie, w związku ze wzrostem rozmiarów amerykańskiej obecności w Republice Wietnamu, do znaczącego obniżenia stanów osobowych i ilości podstawowego sprzętu bojowego sił zbrojnych Stanów Zjednoczonych dyslokowanych w Korei,
- utrzymania na możliwie wysokim poziomie amerykańskiej pomocy wojskowej i rozwojowej.

Oba miały, z punktu widzenia koreańskiego bezpieczeństwa i perspektyw rozwojowych, znaczenie absolutnie podstawowe. Prezydent Park szybko doszedł do wniosku, że skutecznym sposobem doprowadzenia do zatrzymania redukcji amerykańskich oddziałów w Korei może być wysłanie żołnierzy południowokoreańskich do Wietnamu. W jego optyce zatem, Koreańczycy mieli walczyć w Wietnamie przede wszystkim po to, by Amerykanie pozostali w znaczącej liczbie w Korei. Kwestia powyższa była jednym z kluczowych punktów podnoszonych podczas spotkania między prezydentem Republiki Korei Park Chung-hee, a prezydentem Stanów Zjednoczonych Lyndonem Johnsonem. Miało ono miejsce w Waszyngtonie w maju 1965 r. Park zaoferował skierowanie do Wietnamu pełnej dywizji złożonej z dwóch pułków piechoty i pułku piechoty morskiej (owa kompozycja wynikała z faktu, że również marynarka zamierzała wykorzystać zarysowujące się możliwości szkoleniowe). Ponadto Koreańczycy gotowi byli wyeksponować dywizjon samolotów myśliwskich F-86 Sabre. Strona koreańska sugerowała jednak, że tak duży wysiłek możliwy jest wyłącznie pod warunkiem uzyskania amerykańskiej pomocy finansowej oraz wstrzymania dalszych redukcji stanów osobowych jednostek sił zbrojnych Stanów Zjednoczonych rozmieszczonych na południu półwyspu. W drugiej kwestii Amerykanie nie podjęli jednak żadnych konkretnych zobowiązań, poprzestając na bardzo ogólnym stwierdzeniu, że przyszłe posunięcia w tym wymiarze będą „konsultowane” z władzami w Seulu³².

Znacznie większe sukcesy Seul odniósł w wymiarze finansowym. Amerykanie zgodzili się nie tylko na bieżące finansowanie koreańskiego wysiłku militarnego w Wietnamie (koszty transportu, wyposażenie i dozbrojenie, uposażenia żołnierzy według odrębnie wynegocjowanych stawek), ale również partycypację w funduszu pomocowym przeznaczonym dla wdów i sierot po poległych żołnierzach. Kwestie szczegółowe omówił 23 czerwca 1965 r. minister obrony Republiki Korei Kim Sung-eun oraz Naczelnny Dowódca Sił Zbrojnych Narodów Zjednoczonych w Korei gen. Dwight E. Beach. Negocjacje nie były bynajmniej łatwe, gdyż Koreańczycy postawili wysoko poprzeczkę swoich warunków wstępnych³³. Finalnie Republika

³² William J. Teylor, Jennifer A. Smith i Michael J. Mazzar, „US Troop Reductions from Korea 1970–1999”, *The Journal of East Asian Affairs* 4, nr 2 (1990): 256–286.

³³ Szczegóły negocjacji: Larsen i Lawton, *Allied Participation*, 125.

Korei stała się beneficjentem finansowym wojny wietnamskiej, gdyż otrzymywane subsydia przewyższały znacząco koszty utrzymania wysyłanych tam wojsk.

Motywy południowokoreańskiego zaangażowania w Wietnamie były przy tym o wiele bardziej złożone i nie sposób podjąć nawet próby ich całościowego omówienia w ramach ograniczonego siłą rzeczy tekstu. Wspomnieć jednak należałoby o jeszcze dwóch wątkach. Istotnym elementem było mianowicie osadzenie sprawy w trójkącie Stany Zjednoczone – Korea Południowa – Japonia. Zarówno Republika Korei, jak i Japonia zainteresowane były (i są w znacznym stopniu nadal) utrzymaniem wysokiego poziomu amerykańskiej obecności wojskowej na swoich terytoriach. Element ten uważany jest przez oba państwa za jeden z filarów ich architektury bezpieczeństwa. Można więc mówić nawet o szczególnej „rywalizacji o amerykańskie bazy i żołnierzy” czy też szerzej nazwać owo zjawisko „rywalizacją o alokację amerykańskich zasobów obronnych”. Koreańczycy postanowili wykorzystać atut w postaci możliwości angażowania się w działania wojskowe poza granicami kraju. Japonia takiej zdolności nie posiadała ze względu na zapisy zawarte w konstytucji przyjętej 3 listopada 1946 r.³⁴ W taki oto sposób Seul starał się podkreślić wyższy, w porównaniu z Japonią mogącą „jedynie” udostępnić Amerykanom swoje terytorium, poziom sojuszniczej użyteczności. Zakładano zatem, że poprzez wysłanie żołnierzy zrównoważone zostanie w pewien sposób geostrategiczne położenie Japonii, znacznie bardziej atrakcyjne dla sojusznika zza Pacyfiku.

Oczywiście sprawa miała również swój wymiar bieżący. Wojsko, w tym osobiście prezydent Park, zainteresowane było wdrożeniem oficerów i podoficerów we współdziałanie z Amerykanami w warunkach maksymalnie zbliżonych do bojowych. Dostrzegano tkwiący w całej sytuacji potencjał szkoleniowy, nieporównywalny z niczym, co zaoferować mogły najbardziej nawet realistyczne ćwiczenia.

Rozmieszczenie i organizacja koreańskiego kontyngentu

W sierpniu 1965 r. zakończono negocjowanie szczegółowego porozumienia ze Stanami Zjednoczonymi. 19 sierpnia południowokoreańskie Zgromadzenie Narodowe przyjęło ustawę upoważniającą prezydenta do wysłania pododdziałów bojowych za granicę. Armia Republiki Korei sprawnie sformowała ekspedycyjny związek taktyczny, co świadczy o intensywności prac przygotowawczych zainicjowanych prawdopodobnie już na początku roku. Pierwsze bojowe pododdziały koreańskie przybyły do Wietnamu

³⁴ Zob. Rozdział II. Wyrzeczenie się wojny, Konstytucja Japonii z 3 listopada 1946 roku, dostęp maj 11, 2021, <https://www.pl.emb-japan.go.jp/relations/konstytucja.htm>.

29 września, kolejne 14 października, zaś ostatni rzut 29 września 1965 r. Związek taktyczny zorganizowano na bazie Stołecznej Dywizji Piechoty Zmotoryzowanej (Tygrysy). W owym czasie w jego skład wchodziły trzy pułkowe grupy bojowe (w tym jedna wzmocniona, wystawiona przez piechotę morską) oraz pododdziały zabezpieczenia i wsparcia, co łącznie dało około 18,2 tys. żołnierzy.

Z przyczyn politycznych i operacyjnych nie zdecydowano się na wykorzystanie dywizji koreańskiej w jednolitym ugrupowaniu. Wynikało to, w warstwie argumentów formalnych, z rzekomej niezdolności Amerykanów do zabezpieczenia jej działań pod względem logistycznym i istniejących jakoby obaw o narastanie niezdrowej rywalizacji bojowej między siłami południowowietnamskimi i południowokoreańskimi. W istocie w taki sposób maskowano brak zaufania do kompetencji nowego sojusznika. W rezultacie południowokoreańska wzmocniona pułkowa grupa bojowa piechoty morskiej (według oryginalnej nomenklatury 2 Brygada Piechoty Morskiej Błękitny Smok) trafiła w podporządkowanie operacyjne amerykańskiego III Korpusu Desantowego Piechoty Morskiej (*III Marine Amphibious Force*) i rozmieszczono ją początkowo w Cam Ranh, a następnie w rejon Tuy Hoa. Operował tam 95 Pułk Wietnamskiej Armii Ludowej (regularne wojska Demokratycznej Republiki Wietnamu). Z kolei dwie pozostałe pułkowe grupy bojowe dyslokowano na zachód od Qui Nhon, gdzie zamierzano stworzyć bazę operacyjną dla zgrupowania amerykańskiego formowanego z pododdziałów 1 Dywizji Kawalerii i 4 Dywizji Piechoty. Zadania południowokoreańskich oddziałów były podobne i sprowadzały się do: uniemożliwienia przeciwnikowi przejścia kontroli nad lokalną populacją wiejską, utrzymania przepustowości dróg, obrony – w przypadku zaistnienia takiej konieczności – większych miejscowości. Były to więc, mimo że takiej terminologii jeszcze nie używano, systematyczne działania przeciwpartyzanckie.

Na początku 1966 r. Republika Wietnamu zwróciła się do Republiki Korei z prośbą o wzmocnienie kolejnymi pododdziałami bojowymi. Tak kwestię tę rozegrano formalnie. W istocie Stany Zjednoczone wywierały na administrację prezydenta Parka coraz większy nacisk w tej kwestii, co wynikało z wymykającego się wszystkim wcześniejszym szacunkom, wzrostu liczby żołnierzy kierowanych do Wietnamu. Amerykanie, nie siłąc się na zbyt subtelną dyplomację, zagrozili wprost wycofaniem z półwyspu dwóch kolejnych dywizji (2 Dywizji Piechoty i 7 Dywizji Piechoty). Rozmowy koreańsko-amerykańskie toczyły się w marcu 1966 r., w tym samym miesiącu Zgromadzenie Narodowe autoryzowało wysłanie dalszych sił do Wietnamu.

Przygotowania do formowania drugiej dywizyjnej grupy ekspedycyjnej (na bazie 9 Dywizji Piechoty Biały Koń) zainicjowano z pewnym wyprzedzeniem. Przerzut pododdziałów rozpoczął się w kwietniu, a zakończył w pierwszych dniach października. Liczebność sił południowokoreańskich

rozieszczonych w Wietnamie wzrosła wówczas do 40,8 tys. żołnierzy. Trzy pułkowe grupy bojowe 9 Dywizji dyslokowano następująco:

- 28 pułkowa grupa bojowa – rejon Tuy Hoa,
- 29 pułkowa grupa bojowa – Ninh Hoa,
- 30 pułkowa grupa bojowa – rejon Cam Ranh.

Podstawowe zadania nowo przybyłych sił nie różniły się w swej istocie od realizowanych przez siły wcześniej przerzucone do Wietnamu. Starszym oficerem (następnie dowódcą) Armii Republiki Korei w Wietnamie został wówczas gen. Chae Myung-shin. Jego pozycja formalna była dość szczególna. Sprawował on kontrolę administracyjną nad jednostkami południowokoreańskimi, podczas, gdy w wymiarze operacyjnym pozostawały one w podporządkowaniu południowowietnamsko-południowokoreańsko-amerykańskiego komitetu (*Free World Military Assistance Policy Council*). W istocie był to jedynie zabieg proceduralny maskujący fakt, że operacyjnie, powyżej szczebla pułkowej grupy bojowej, siłami południowokoreańskimi dowodzili Amerykanie: bezpośrednio gen. Stanley R. Larsen, dowódca 1 Sił Polowych w Wietnamie (*Commanding General, I Field Force*) oraz gen. William R. Collins (*Commander, III Marine Amphibious Force*). Formalne porozumienie w tej kwestii, nie bez trudności i komplikacji natury protokolarnej, zawarto we wrześniu 1966 r.

W 1967 r. Republika Korei skierowała do Wietnamu jeszcze jeden pododdział bojowy – samodzielny batalion piechoty morskiej, a w 1969 r. 3 załogi samolotów C-46, które już na miejscu obsadziły samoloty dostarczone przez Amerykanów. Kontyngent południowokoreański liczył wówczas 47,8 tys. żołnierzy. Był on rotowany, tak że finalnie służbę w Wietnamie pełniło ponad 220 tys. koreańskich żołnierzy.

Tabela 5. Dynamika narastania sił południowokoreańskich w Republice Wietnamu

Rok przybycia	Rodzaj jednostki	Liczba żołnierzy
1964–1965	Grupa inżynieryjno-medyczna (<i>Unit Dove</i>)	2 182
1965	Stołeczna Dywizja Piechoty Zmechanizowanej (trzy pułkowe grupy bojowe, w tym jedna wystawiona przez piechotę morską)	18 904
1966	9 Dywizja Piechoty (trzy pułkowe grupy bojowe)	23 856
1967	samodzielny batalion piechoty morskiej	2 963
1969	dwie załogi samolotów C-46	12

Źródło: Larsen i Lawton, *Allied Participation*.

Koreańscy żołnierze pełniący służbę w pododdziałach skierowanych do Republiki Wietnamu musieli być, w myśl prawa obowiązującego

w Republice Korei, ochotnikami. Należy jednak zauważyć, że stosowano szereg rozmaitych narzędzi, by zwiększyć zainteresowanie taką możliwością wśród personelu wojskowego, zarówno z poboru, jak i wśród żołnierzy zawodowych. Po pierwsze, okres służby wojskowej był z punktu widzenia państwowego systemu ubezpieczeń okresem składkowym, w taki sposób, że jeden rok służby traktowany był ekwiwalentnie z rokiem zatrudnienia w życiu cywilnym. Tymczasem rok służby w Wietnamie traktowano jako równoważny okresowi trzech lat cywilnego zatrudnienia. Uposażenie otrzymywane przez poborowych, którzy zdecydowali się na służbę zamorską, było około sześciokrotnie wyższe niż w przypadku służby w kraju, przy czym żołnierz otrzymywał w gotówce około 25%, podczas gdy pozostała kwota wpływała na jego indywidualne konto oszczędnościowe zarządzane przez państwową instytucję powierniczą. W przypadku zranienia lub odniesienia obrażeń utrudniających lub uniemożliwiających podjęcie pracy w przyszłości żołnierze otrzymywali świadczenie rentowe, w przypadku śmierci żołnierza beneficjentami pomocy finansowej świadczonej przez państwo stawali się wskazani przez niego krewni. Poza tym funkcjonował, wspomniany już, system preferencji przy zatrudnianiu weteranów obowiązujący w instytucjach publicznych, ale skopiowany w dużym stopniu przez czesole.

Odbyta nienagannie służba zamorska znacznie poprawiała więc pozycję zdemobilizowanego kombatantha na rynku pracy. Nie można wykluczyć, że możliwość przeskoczenia, poprzez służbę w Wietnamie, kilku szczebli w hierarchicznym społeczeństwie była jednym z ważniejszych elementów umożliwiających ochotniczą rekrutację wśród personelu z poboru i podoficerów. Co więcej zainteresowanie służbą zamorską było na tyle duże, że można sobie było pozwolić na selekcję ochotników i prowadzenie list rezerwowych. W praktyce kadrowej kontyngentu pełniącego służbę w Wietnamie przekładało się to na możliwość karnego odesłania do kraju przed upływem przewidzianego przepisami jednego roku żołnierzy niewykazujących się właściwą postawą lub sprawiających problemy natury dyscyplinarnej. Kara taka uważana była za hańbiącą i pociągała za sobą trwające niekiedy przez całe pozostałe życie żołnierza konsekwencje natury formalno-administracyjnej. Dla oficerów wojsk lądowych i piechoty morskiej ochotnicza służba w Wietnamie stała się koniecznym warunkiem (choć niezdefiniowanym formalnie) awansów i promocji.

W opinii amerykańskiej żołnierze koreańscy byli dobrze wyszkoleni na poziomie indywidualnym, sprawnie i operatywnie działali w składzie drużyny, plutonu i kompanii. Podkreślano wysoki poziom profesjonalnego przygotowania podoficerów, a zwłaszcza młodszych oficerów, absolwentów Koreańskiej Akademii Wojskowej w Seulu (łączącej *de facto*, co nie jest często zauważane, amerykańskie treści i formy szkoleniowe z wywodzącym się z Cesarskiej Armii Japońskiej duchem). Na odrębne i szerokie komentarze

sojuszników zasłużyło akceptowanie przez żołnierzy koreańskich „umiarkowanego”, w porównaniu z Amerykanami, standardu socjalnego i prezentowany przez nich wysoki poziom dyscypliny formalnej, przejawiający się między innymi dbałością o umundurowanie i utrzymanie porządku w rejonach zakwaterowania. Pod wieloma względami był to „kontakt międzycywilizacyjny”, żołnierzy z liberalnego świata konsumpcji indywidualnej z kombatantami z biednego, wysoce zhierarchizowanego uniwersum kolektywistycznego. Najbardziej widocznym tego przejawem było wykorzystywanie przez Koreańczyków, na przykład podczas urządzania baz, szeregu przedmiotów uważanych przez Amerykanów za odpady lub wręcz śmieci (skrzynek po amunicji do wykonania futryn w barakach, pojemników po racjach żywnościowych jako dachówek).

Cieniem na pierwszej fazie koreańskiego zaangażowania w wojnę wietnamską położyły się wydarzenia, do których doszło w grudniu 1966 r. w rejonie miejscowości Binh Hòa (prowincja Quảng Ngãi). Pododdziały 2 Brygady Piechoty Morskiej uczestniczyły wówczas, w składzie ugrupowania amerykańskiego, w działaniach przeciwpartyzanckich pod kryptonimem Dragon Eye. W ich trakcie żołnierze 6 kompanii 2 batalionu piechoty morskiej dopuścili się mordów na ludności cywilnej. Liczba ofiar przekroczyć miała 400. Z podobną brutalnością pododdziały południowokoreańskie działały w październiku tego samego roku³⁵.

Działania bojowe oddziałów południowokoreańskich

Dywizja Stołeczna od momentu rozmieszczenia w rejonie Qui Nhon rozpoczęła patrolowanie przyległych obszarów. W ramach prowadzonych przedsięwzięć rozpoznawano najbliższą okolicę oraz starano się nawiązać kontakt z miejscową ludnością. W trakcie tego drugiego kompleksu działań Amerykanie z niejakim zdziwieniem odnotowali, że pokrewieństwo antropologiczne bynajmniej nie czyni zamierzenia łatwiejszym w realizacji, choćby dlatego, że Koreańczycy, wywodząc się ze społeczeństwa znacznie silniej zhierarchizowanego, oczekiwali okazywania szacunku od wietnamskich

³⁵ Hyun Sook Kim, „Korea's «Vietnam Question»: War Atrocities, National Identity and Reconciliation in Asia”, *East Asia Cultures Critique* nr 3 (2001): 621–635; Heonik Kwon, „Anatomy of US and South Korean Massacres in the Vietnamese Year of the Monkey, 1968”, *The Asia-Pacific Journal* 5, nr 6 (2007), dostęp maj 19, 2021, <https://apjif.org/-Heonik-Kwon/2451/article.html>; Hang Gil Jang, „People's Tribunal on War Crimes by South Korean Troops during the Vietnam War”, *Asia-Pacific Journal* 17 nr 1 (2019), dostęp maj 19, 2021, <https://apjif.org/2019/12/Jang.html>; Hyo Jin Kim, *Evaluation of South Korea's Dealing with Its Alleged War Crimes During Vietnam War: based on a Comparison with US. Massacre in My Lai and No Gun Ri* (Seul: Graduate School of International Studies Seoul National University, 2019), dostęp kwiecień 10, 2021, <https://s-space.snu.ac.kr/bitstream/10371/150926/1/000000155600.pdf>.

wieśniaków. W dłuższej perspektywie okazało się to ważniejsze, niż wyznawanie tej samej religii i wspólny udział koreańskich żołnierzy i ludności cywilnej w buddyjskich obrzędach.

Jesienią 1965 r. pododdziały koreańskie po raz pierwszy zaczęły przejmować od amerykańskiej 1 Brygady ze składu 101 Dywizji Powietrzno-desantowej odpowiedzialność za wydzielony obszar. Ich zadaniem było zapewnienie ochrony komunikacji na odcinku drogi krajowej 19 (Quốc lộ 19, czyli głównej arterii łączącej Centralne Wyżyny z wybrzeżem biegnącej z Pleiku do Qui Nhon), na odcinku położonym na zachód od Qui Nhon³⁶, między wybrzeżem a Camp Radcliff³⁷. Koreańczycy szybko połączyli patrolowanie samej drogi z rozpoznaniem po obu jej stronach prowadzone siłami patroli pieszych zapuszczających się na odległość 3–5 km od traktu. Następnie pas ten zaczęto rozszerzać. Przeciwdziałanie ze strony *Vietcongu* było słabe i ograniczało się do sporadycznego minowania dróg. Paradoksalnie wynikało to z faktu, że stosunkowo mocno, jeszcze od czasów pierwszej wojny indochińskiej, ukorzeniły się tam struktury polityczne Narodowego Frontu Wyzwolenia Wietnamu Północnego, które zdołały zorganizować skuteczny system kontroli cywilnej populacji. Rejony były więc uważane przez komunistów za spacyfikowane i nie widziano potrzeby utrzymywania tam większych sił wojskowych. Brygada Piechoty Morskiej znalazła się w istotnie odmiennej sytuacji. W obszarze jej działania operował – jak wspomniano wyżej – przebazowany z zachodniej części południowego Wietnamu pułk regularnej piechoty Wietnamskiej Armii Ludowej. Można przypuszczać, że był to element wysiłku ukierunkowanego na opanowanie stosunkowo ludnych rejonów rolniczych wokół Tuy Hoa i przejęcie kontroli nad zasobami ryżu szacowanymi na 60–70 tys. ton rocznie³⁸. Siły południowowietnamskie nie były w stanie skutecznie przeciwdziałać nasilającej się infiltracji, co skutkowało zaangażowaniem wojsk amerykańskich i południowokoreańskich.

³⁶ Była to arteria o znaczeniu kluczowym dla spójności kraju. O jej randze świadczy choćby przebieg ostatniego zaciętego starcia wojsk Unii Francuskiej z *Viet Minhem*, zwanego bitwą na przełęczy Mang Yang (24–29 VI 1954 r.), a także działania prowadzone tam w lutym 1965 r.

³⁷ Obóz wojskowy założony w sierpniu 1965 r. jako baza operacyjna 1 Dywizji Kawalerii. Znajdował się 60 km na zachód od Qui Nhon. Na początku 1966 r. zdolna była ona pomieścić ok. 400 śmigłowców. Atak moździerzowy *Vietcongu* na bazę przeprowadzony 3 IX 1966 r. był jednym z kluczowych wydarzeń prowadzących do skokowego zwiększenia zaangażowania Stanów Zjednoczonych w Wietnamie. Zatem mało znaczący epizod taktyczny, w którym podczas ostrzału wystrzelono 119 granatów moździerzowych, zginęło 4 żołnierzy, 76 zostało rannych, zniszczeniu lub uszkodzeniu uległo 77 śmigłowców, urosł do rangi kluczowego wydarzenia politycznego.

³⁸ Larsen i Lawton, *Allied Participation*, 142.

9 Dywizja Piechoty rozmieściła się wokół Nha Trang. I tutaj Koreańcy zaczęli przejmować od Amerykanów odpowiedzialność za pas obszarów położonych na wybrzeżu, podczas gdy pododdziały 1 Dywizji Kawalerii rozciągały swoją obecność na zachód. Generalnie wytworzyła się sytuacja, w której południowokoreańskie związki taktyczne były odpowiedzialne za obszary położone w Środkowym Wietnamie między wybrzeżem, a Wyżynami Centralnymi. Aktywność bojowa sprowadzała się do systematycznych, przeciwpartyzanckich działań bojowych o małej intensywności, obejmujących: zapewnienie drożności arterii komunikacyjnych, patrolowanie terenu, manifestowanie obecności wobec ludności cywilnej. Podczas patroli poszukiwano zarówno partyzantów, jak i budowanych przez nich ukryć, w których do czasu zorganizowania transportu przechowywano przejęty od wieśniaków ryż oraz schowków służących również do magazynowania zapasów środków bojowych, rzadziej przeznaczonych dla żołnierzy, którzy w ówczesnej fazie konfliktu kwaterowali na ogół we wsiach. Działania prowadzono grupami kompanijnymi operującymi w oparciu o umocnione wysunięte bazy. Pododdziały koreańskie były znacząco mniej mobilne niż wchodzące w skład 1 Dywizji Kawalerii. Dowódcy szczebla taktycznego, by na przykład przeszukać dany rejon, musieli więc posługiwać się relatywnie większą liczbą żołnierzy, zarówno by spenetrować teren, jak i po to, by uzyskać przewagę w przypadku napotkania przeciwnika. Na aktywność przeciwpartyzancką składały się powtarzalne, żmudne wysiłki. Przeistoczeniu ich w rutynę zapobiegało zwiększanie się ilości przypadków nawiązywania kontaktów z przeciwnikiem. Tylko do połowy 1966 r. pododdziały Dywizji Stołecznej odnotowały takich sytuacji kilkaset³⁹. Proporcja strat własnych do strat przeciwnika była korzystniejsza niż w pododdziałach amerykańskich i wynosiła początkowo 1:15, pod koniec 1967 r. nawet 1:24. W miarę upływu czasu siły *Vietcongu* konsolidowały się, zwłaszcza gdy procesy owe zachodziły w oparciu o regularne pododdziały Wietnamskiej Armii Ludowej. W połowie 1966 r. odnotowano pierwsze przypadki atakowania w porze nocnej umocnionych obozów kompanijnych. W działaniach tych brały udział po stronie *Vietcongu* siły szacowane nawet na batalion piechoty. Nie stanowiło to jednakże zaskoczenia, gdyż taki obrót spraw był dla dowódców koreańskich, po zapoznaniu się z doświadczeniami amerykańskimi, oczywisty.

W lipcu 1966 r. pododdziały południowokoreańskie wydzielone z składu Dywizji Stołecznej i 9 Dywizji Piechoty przeprowadziły na terenie prowincji Phyl Yen dwa zakrojone na większą skalę działania zaplanowane i zrealizowane zgodnie z koncepcją „szukaj i niszczy”. Nosiły one kryptonimy „Oh Jok Kio” oraz „Hong Kil Dong”. Dowódcy koreańscy wykazali się adekwatnymi

³⁹ Ibid., 137–139.

do sytuacji umiejętnościami taktycznymi, żołnierze dobrą kondycją marszową, wysokim poziomem morale, zaciętością i nieustępliwością. Poza tym prowadzono agresywne patrolowanie. Przykładem tego rodzaju akcji mogą być działania 9 kompanii 3 batalionu 1 Pułku Kawalerii (Dywizja Stołeczna). 9 sierpnia pododdział wzmocniony pięcioma czołgami M48A3 (kompania A 1 batalionu amerykańskiego 69 Pułku Czołgów) rozpoczął dwudniowy patrol wzdłuż granicy wietnamsko-kambodżańskiej w prowincji Pleiku. Stanowiło to część amerykańskiej operacji wymiatającej, określonej kryptonimem Paul Reve. W ciągu pierwszego dnia działań nie nawiązano kontaktu z przeciwnikiem. W nocy z 9 na 10 sierpnia Koreańczycy obsadzili perymetr zorganizowanego przez Amerykanów rejonu lądowania śmigłowców (*Landing Zone 27*, LZ 27). Po zapadnięciu zmroku czujki wykryły ruch w przylegającym do zabezpieczanego obszaru lesie. Wkrótce potem przeciwnik wystrzelił rakiety oświetlające. Dowódca kompanii ściągnął ubezpieczenia i nakazał przygotowanie do odparcia ataku, a także wydzielił drużyny do ochrony czołgów. Było to jak najbardziej zasadne, gdyż około północy rozpoczął się ostrzał pozycji południowokoreańskich, a następnie do działań weszła wietnamska piechota. Walka trwała do świtu, atakujący z determinacją usiłowali przełamać pozycje kompanii wspieranej ogniem karabinów maszynowych przez czołgi. Południowokoreański dowódca sprawnie koordynował przy tym wsparcie ogniowe prowadzone przez pododdziały integralne Dywizji Stołecznej i wydzielone baterie amerykańskie. Po wschodzie słońca na pobojowisku doliczono się około 200 poległych żołnierzy przeciwnika należących do 88 Pułku Wietnamskiej Armii Ludowej⁴⁰.

Nadal zasadniczą formą aktywności pozostawały jednak, wymienione wcześniej, systematyczne działania przeciwpartyzanckie o niskim natężeniu. W latach 1968–1971 każda z południowokoreańskich dywizji wystawiała średnio 150 patroli dobowo. Mimo że tylko około 6–8% z nich nawiązywało kontakt bojowy z przeciwnikiem, utrzymanie takiej intensywności oznaczało niepospolite obciążenie żołnierzy. Dość powiedzieć, że *obrachunkowa* kompania piechoty wystawiać musiała 5 patroli dobowo i to prócz realizacji innych wynikających z wojskowej rutyny przedsięwzięć.

W styczniu 1968 r. Dywizja Stołeczna przeprowadziła kolejne działanie „szukaj i niszczy”. Może być ono uważane na swój sposób za typowe, a nawet ze względu na sprawnie zorganizowane współdziałanie między sojusznikami – podręcznikowe. Pododdziały Dywizji Stołecznej, wykorzystując dane z południowowietnamskiego rozpoznania, zlokalizowały rejon koncentracji sił przeciwnika. Znajdował się około 20 km od własnej bazy głównej.

⁴⁰ Michael H. Liscano Jr., *Multinational Force Integration: The ROK Army's Integration with the US Army in the Vietnam War* (Kansas: School of Advanced Military Studies United States Army Command and General Staff College Fort Leavenworth, 2016), 3–5.

Zidentyfikowano tam, między innymi, dwie kompanie ze składu 9 batalionu 18 Pułku 3 Dywizji Wietnamskiej Armii Ludowej. Dowodzący Dywizją Stołeczną gen. Chung Sun-Min, działając w porozumieniu z dowódcą 1 Sił Polowych w Wietnamie gen. Wiliamem B. Rossonem, zorganizował grupę bojową (na bazie 1 pułku piechoty) złożoną z sześciu kompanii piechoty. Ich zadaniem było okrążenie, a następnie zniszczenie sił przeciwnika. Amerykanie wsparli Dywizję Stołeczną dwoma plutonami czołgów (z 1 batalionu 69 Pułku wchodzącego wówczas w skład 4 Dywizji Piechoty) oraz dwoma plutonami zmechanizowanymi (1 batalion, 50 Pułk Piechoty, 1 Dywizja Kawalerii Powietrznej). Pododdziały amerykańskie występowały jako mobilny odwód przeznaczony do zwalczania sił przeciwnika, którym udało się wyrwać z południowokoreańskiego kotła. Kompanie Dywizji Stołecznej rozwinęły się pieszo, pozorując prowadzenie rutynowej działalności i wyszły na zaplanowane pozycje 23 stycznia. W ciągu kolejnych pięciu dni walk zabito 278 żołnierzy przeciwnika i zdobyto ponadto 145 sztuk indywidualnej i 21 sztuk zespołowej broni strzeleckiej. Zginęło 11 koreańskich żołnierzy, a 25 odniosło ciężkie rany. Amerykanie odnotowali, że stosunek zabitych wyniósł 25,3:1⁴¹. W miarę upływu czasu Koreańczycy doskonalili rozwiązania taktyczne, dostosowywali też do realiów wietnamskich stosowane metody szkolenia pojedynczych żołnierzy i pododdziałów. Nie ulega wątpliwości, że w starciu bezpośrednim byli jednymi z najbardziej skutecznych żołnierzy sił koalicyjnych. Poszukując źródeł tak dużej skuteczności sił południowokoreańskich, jeden z amerykańskich dowódców, gen. William R. Peers, wówczas dowódca 1 Sił Polowych w Wietnamie, napisał:

„W prowadzeniu tego rodzaju działań [org. operacji – K.K.] kluczowych było kilka elementów. Po pierwsze, [Koreańczycy – K.K.] planują dokładnie, w każdym szczególe. Po drugie, ich kordon jest stosunkowo niewielki, to zazwyczaj około 10 km kw. dla pułkowej grupy bojowej. Po trzecie, maksymalnie wykorzystują przewagę, angażując do akcji od pułku do niemal dywizji. I wreszcie plany operacji są dyskutowane i poddawane krytyce przed rozpoczęciem jej realizacji. Pododdziały przemieszczane są w zaplanowane rejony za pomocą rozmaitych środków transportu, w tym śmigłowców i ciężarówek, ale również pieszo, z takim wyliczeniem, by kordon okrążenia zamknąć w tym samym czasie. Nasycenie ludźmi jest tak duże, że odległości między żołnierzami w kordonie są mniejsze niż 10 m. Daje to przeciwnikowi małe szanse wyrwania się. Rejony takie jak strumienie czy wąwozy są zamykane za pomocą drutu kolczastego i innych środków inżynieryjnych oraz obsadzone przez

⁴¹ „United States Military Assistance Command Vietnam. Monthly Summary”, Office of Information, 5 April 1968, dostęp maj 24, 2021, https://www.archives.gov/files/records-mgmt/rcs/schedules/departments/departament-of-defense/rg-0349/nc1-349-80-01_sf115.pdf.

żołnierzy, którzy mogą tkwić w wodzie po pierś przez całą noc. Zaciśnięcie pierścienia okrążenia odbywa się powoli, ale niezwykle metodycznie. Żołnierze szczegółowo oglądają każdy splachetek ziemi, odwracają każdy kamień [...]. Inną cechą charakterystyczną [sił południowokoreańskich – K.K.] jest wydzielanie odwodu. Ponieważ przeciwnik wie, że jest otaczany i wie również, że prawdopodobieństwo wycieknięcia przez kordon pojedynczych żołnierzy i małych grup jest niewielkie, możliwe jest podejmowanie przez większe pododdziały prób wyrwania się z okrążenia poprzez punktowe przerwanie kordonu. Koreańczycy odkryli, że usiłowanie takie może być poprzedzone przez kilka ataków pozornych. Odwody rozmieszczone są zatem za pierwszą linią, a ich koncentracja następuje dopiero po zidentyfikowaniu kierunku głównego wysiłku przeciwnika. Dzięki zastosowaniu takiej taktyki Koreańczycy rozwinęli stosowaną taktykę do tego poziomu, że w jednym z przypadków odnotowali stosunek strat własnych do strat przeciwnika przekraczający 1:100⁴².

Opisany wzorzec taktyczny stosowany był w przypadku działań o większym rozmachu, do końca obecności sił południowokoreańskich w Wietnamie. Był on bez wątpienia skuteczny w wymiarze wojskowym. Zauważyć jednak trzeba, że mimo wielokrotnie eksponowanej przez Amerykanów proporcji zabitych, Koreańczycy ponosili również straty i to na poziomie, który zapewne nie zostałyby zaaprobowane przez demokratyczne społeczeństwa liberalne.

Współpraca między armią Stanów Zjednoczonych i armią Republiki Korei nie układała się jednak bezproblemowo. Niestety, w tej materii zachowały się wyłącznie relacje amerykańskie. Koreańczycy nie odnosili się oficjalnie do problemu relacji zarówno z sojusznikiem amerykańskim, jak i południowowietnamskim gospodarzem, a przynajmniej nie w relacjach przeznaczonych do wiadomości publicznej. Wynikało to z wielu przyczyn, wśród których można wymienić kluczową – dla Republiki Korei – rolę relacji ze Stanami Zjednoczonymi, autorytarny charakter systemu politycznego, czy wreszcie generalne uwarunkowania kulturowe nakazujące bardzo daleko idącą wstrzeźliwość w okazywaniu emocji. Nie ryzykując jednak popełnienia zasadniczego błędu, zaryzykować można postawienie hipotezy, że opinie Koreańczyków o współpracy z Amerykanami stanowiły mniej lub bardziej dokładne odbicie ocen formułowanych przez tych drugich. Oficerowie amerykańscy, przede wszystkim dowódcy wyższego szczebla, w znakomitej większości przypadków doceniali dyscyplinę, ducha bojowego i odwagę żołnierzy koreańskich, choć w miarę trwania wojny jakość kolejnych kontyngentów przybywających do Wietnamu miała się jakoby pogarszać.

⁴² Larsen i Lawton, *Allied Participation*, 150.

Trudno jednak orzec, czy stanowiło to odzwierciedlenie stanu faktycznego, czy też tego, że sojusznik nieco „spowszedniał”. Poza tym pojawiły się opinie, że Koreańczycy są nadmiernie przywiązani do rozbudowanych procedur planistycznych, co negatywnie odbija się na elastyczności taktycznej i finalnie prowadzi do nieuzasadnionego rozciągnięcia w czasie fazy przygotowawczej. W skrajnych ocenach miało to przybierać formę wręcz „gnuśności”. Generał Arthur S. Collins Jr. (dowódca 1 Sił Polowych od 9 stycznia 1971 r.) posunął się do stwierdzenia, że obie koreańskie dywizje robią tyle, ile „można oczekiwać od jednej dobrej amerykańskiej brygady”⁴³. Było to ze wszech miar pozbawione oparcia w faktach, a wynikało – jak można przypuszczać – z lekceważenia słabszego sojusznika i zawiązania stawianych mu wymogów. W tych samych kategoriach można traktować powszechne utyskiwania dowódców amerykańskich na specyfikowane przez Koreańczyków potrzeby w zakresie wsparcia, przede wszystkim odnoszące się do transportu śmigłowcowego oraz ognia artylerii. W opinii amerykańskich sojuszników Koreańczycy słabo sobie ponadto radzili w relacjach z miejscową ludnością, przykładając niedostatecznie wiele wagi do „pozyskiwania serc i umysłów”⁴⁴. Uszczypliwość i sarkazm nie odnosiły się jedynie do zagadnień natury militarnej. Amerykańscy oficerowie oficjalnie zgłaszali, iż Koreańczycy są jakoby przewrażliwieni we wszelkich kwestiach związanych z suwerennością ich państwa i ostentacyjnie demonstrują swą autonomię decyzyjną. Ponadto cechowało ich niezwykle poważne traktowanie form i zachowań będących przejawem szacunku i uprzejmości. Pozwala to stwierdzić, że różnice kulturowe, ale także głęboka asymetria pozycji zajmowanej w przestrzeni międzynarodowej przez Stany Zjednoczone i Republikę Korei wywierały istotny wpływ na organizację współdziałania na płaszczyźnie militarnej.

Zauważyć też należy, że zdecydowanie złe relacje panowały między kontingentem południowokoreańskim a Armią Republiki Wietnamu. Koreańczycy uchylali się wręcz od współdziałania z siłami zbrojnymi państwa-gospodarza. Miało to wynikać z całego konglomeratu przyczyn. Przede wszystkim Koreańczycy żywili przeświadczenie, że są lepszymi żołnierzami, a poziom kompetencji militarnych sił miejscowych, już po krótkim okresie zapoznawczym, budził ich pogardę. Uważano, że pododdziały wietnamskie prezentują niski poziom sprawności bojowej i stanowią w działaniach

⁴³ Ibid., 151.

⁴⁴ Generał Creyton Abrams, który zastąpił gen. Westmorelanda na czele MACV, mówił o stosowaniu przez Koreańczyków polityki „ciężkiej ręki”, lub stosował niezbyt wyszukaną przenośnię, że tam, „gdzie trzeba orkiestry, Koreańczycy grają tylko na basowych bębnach”. W relacjach amerykańskich Koreańczycy dekapitowali zwłoki, obcinali poległym uszy i nosy jako trofea bitewne, słowem pozwalali amerykańskim żołnierzom uznawać się za „bardziej cywilizowanych”, *ibid.*, 155.

raczej obciążenie niż wsparcie. Ponadto obawiano się, niebezzasadnie, że północnowietnamska partyzantka głęboko infiltruje wszystkie południowowietnamskie struktury, w tym armię, co znakomicie utrudniało utrzymanie tajemnicy i potęgowało poziom nieufności.

Do końca sprawowania funkcji prezydenta Stanów Zjednoczonych przez Lyndona Johnsona władze w Seulu mogły odnosić wrażenie, że polityczne przesłanki stojące za decyzją o wysłaniu wojsk do Wietnamu były jak najbardziej słuszne. Wydaje się jednak, że Park, uformowany w tradycji całkowicie odmiennej od amerykańskiej, nie doceniał postępującego wypalenia administracji Johnsona w kwestiach wietnamskich z jednej, a siły antywojennych protestów w Stanach Zjednoczonych z drugiej strony. Nie doceniono też zapewne następstw zwycięstwa w wyborach roku 1968 Richarda Nixona (inauguracja 20 stycznia 1969 r.), deklarującego podczas kampanii wolę zakończenia wojny w Wietnamie. Tym większym szokiem były dwa wydarzenia: ogłoszenie na wyspie Guam 25 lipca 1969 r. nowych strategicznych założeń polityki zagranicznej Stanów Zjednoczonych (doktryna z Guam, doktryna Nixona⁴⁵) oraz zbliżenie między Waszyngtonem i Pekinem (poparcie Stanów Zjednoczonych dla członkostwa Chińskiej Republiki Ludowej (dalej: ChRL) w ONZ, zawarcie stosunków dyplomatycznych i wreszcie wizyta Nixona w ChRL złożona w dniach 21–28 listopada 1972 r.). Z południowokoreańskiego punktu widzenia doktryna Nixona oznaczała w pierwszym rzędzie wycofanie z półwyspu około 20 tys. amerykańskich żołnierzy. Co więcej, kwestii tej z rządem seulskim bynajmniej nie „konsultowano”, ale o podjętych ustaleniach został on poinformowany. Z rządem Republiki Korei, mimo że wystawiała ona trzeci co do wielkości kontyngent w Wietnamie, nie dyskutowano również kwestii rozpoczęcia „wietnamizacji” wojny, czyli przesuwania środka ciężkości działań z sił amerykańskich na południowowietnamskie. W tej materii Stany Zjednoczone traktowały aliantów, wystawiających Siły Zbrojne Wolnego Świata, w sposób głęboko przedmiotowy⁴⁶. Dodać trzeba, że koncepcja „wietnamizacji” ściśle związana z doktryną Nixona, a osadzona w kontekście stosun-

⁴⁵ Generalne założenia prezydenckiej strategii sprowadzały się do zwiększenia wkładu aliantów w obronę kolektywną. Stany Zjednoczone deklarowały dalsze wypełnianie zobowiązań traktatowych i dostarczanie pomocy wojskowej oraz gospodarczej, oczekując jednocześnie od sojuszników ponoszenia w większym niż dotychczas stopniu ciężarów związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa. Doktryna Nixona wynikała z rosnących wydatków zaangażowania w Indochinach i stanowiła element wyjściowy do „wietnamizacji” wojny.

⁴⁶ Warto podkreślić, że jeden z głównych architektów polityki „wyjścia z honorem” z Wietnamu, doktor Henry Kissinger, nie poświęcił w swej sztandarowej pracy o stosunkach międzynarodowych ani jednego słowa aliantom Stanów Zjednoczonych. Henry Kissinger, *Dyplomacja* tłum. Stanisław Głąbiński, Grzegorz Woźniak i Iwona Zych (Warszawa: Bellona, 1996), 742–772.

ków amerykańsko-chińskich, wzbudziła w Seulu bardzo głębokie obawy. Uważano, że może ona stanowić pierwszy krok do „koreanizacji” architektury bezpieczeństwa na półwyspie, czyli przerzucenia większości ciężarów obronnych na Republikę Korei, w tym rychłego wycofania komponentu bojowego wojsk lądowych z kraju i poprzestania na zapewnieniu parasola lotniczego i atomowego. Jednakże w zaistniałej sytuacji Republika Korei mogła jedynie rozpocząć wycofywanie własnych sił, dostosowując działania do dynamiki odwrotu amerykańskiego rozpoczętego w okresie wrzesień-grudzień 1969 r. W działaniach ograniczono się do niezbędnych, rutynowych przedsięwzięć, eliminując większość obciążonych ryzykiem dużych strat akcji zaczepnych.

Tabela 6. Personel Armii Republiki Korei rozmieszczony w Wietnamie w bojowych związkach taktycznych oraz poniesione straty

Dywizja Stołeczna (z 2 Brygadą Piechoty Morskiej)								
22 października 1965 – 7 marca 1973								
Żołnierze pełniący służbę w Wietnamie			Polegli			Ranni		
Oficerowie	Podoficerowie i szeregowi	Razem	Oficerowie	Podoficerowie i szeregowi	Razem	Oficerowie	Podoficerowie	Razem
7 652 (2 166*)	107 340 (35 174*)	114 992 (37 340*)	186 (42*)	1 925 (1 160*)	2 111 (1 202*)	246 (99*)	4 228 (2 805*)	4 477 (2 904*)
9 Dywizja Piechoty								
22 września 1966 – 11 marca 1973								
Żołnierze pełniący służbę w Wietnamie			Polegli			Ranni		
Oficerowie	Podoficerowie i szeregowi	Razem	Oficerowie	Podoficerowie i szeregowi	Razem	Oficerowie	Podoficerowie	Razem
6 445	98 891	105 366	78	1 250	1 328	160	2 250	2 410
ŁĄCZNIE								
14 097	202 231	220 328	264	3 175	3 438	406	6 478	6 884
* 2 Brygada Piechoty Morskiej								

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Larsen i Lawton, *Allied Participation*.

Wycofywanie oddziałów koreańskich z Republiki Wietnamu rozpoczęło się wiosną 1971 r. W tym właśnie czasie zanotowano najwięcej kontrowersji oraz konfliktów między dowództwem amerykańskim a kierownictwem kontyngentu koreańskiego. Amerykanie z jednej strony zarzucali aliantowi uchylanie się od walki, co miało być konsekwencją (i zapewne było następstwem) instrukcji politycznych płynących z Seulu, z drugiej – na szczepku politycznym wyrażali obawy, że Koreańczycy, w związku z amerykańskimi subsydiami, będą się starali pozostać w Wietnamie jak najdłużej. Było w tym nieco racji, gdyż w połowie 1972 r. oddziały południowokoreańskie przewyższały liczebnością oddziały amerykańskie. To z kolei przekładało się na wysokość strat⁴⁷.

Armia południowokoreańska odnotowała 3438 zabitych (co charakterystyczne, statystyki nie wyszczególniają pozycji „zaginięni”, wszystkich, którzy „nie stawili się na zbiórkę” uważano zatem za zabitych) i 6884 rannych. W stosunku do populacji straty ludzkie Republiki Korei w zabitych to 0,010% populacji (stan z 1973 r.), a w rannych 0,02% (amerykańskie straty w zabitych wyniosły 0,026%, w rannych 0,14%).

Podsumowanie

Republika Korei nie zrealizowała celów politycznych przyświecających zaangażowaniu militarnemu w Wietnamie. Wydaje się przy tym, że były one nakreślone zbyt ambitnie. Zasadnicza asymetria możliwości uniemożliwiała jednak zmianę charakteru wzajemnych relacji. Stany Zjednoczone pozostały globalnym mocarstwem i regionalnym hegemonem, podczas gdy Republika Korei państwem klienckim. Warto podkreślić, że Stany Zjednoczone podjęły decyzję o redukcji sił na półwyspie w warunkach utrzymywania się tam napięcia (czego przejawem były choćby: zajęcie przez marynarkę wojenną Koreańskiej Republiki Ludowo-Demokratycznej amerykańskiego okrętu rozpoznawczego Pueblo 22 stycznia 1968 r., czy rajd północnokoreańskich sił specjalnych na siedzibę prezydenta Republiki Korei w styczniu 1968 r.)⁴⁸ oraz zaangażowanie około 40 tys. koreańskich żołnierzy w „amerykańską wojnę”. Ostateczny kształt amerykańskiej obecności wojskowej na południu Korei wynikał i wynika z interesów mocarstwa, podlegających – o czym trzeba pamiętać – redefiniowaniu przez kolejne administracje. Co równie ważne, Parkowi nie udało się poprzez wysłanie

⁴⁷ Benjamin A. Engel, „Viewing Seoul from Saigon: Withdrawal from the Vietnam War and the Yushin Regime”, *The Journal of Northeast Asian History* 13, nr 1 (2016): 84–89.

⁴⁸ Krzysztof Kubiak i Krzysztof Rokiciński, „Incident «Pueblo»”, *Nautologia* nr 1/2 (2002): 66–71. Interesujący punkt widzenia na korelację między wojną wietnamską, w tym udziałem w niej sił Republiki Korei, i to w kontekście rajdu na Błękitny Dom prezentuje węgierski badacz Balázs Szalontai, „In the Shadow of Vietnam. A New Look at North Korea's Militant Strategy, 1962–1970”, *Journal of Cold War Studies* 14, nr 4 (2012): 122–166.

żołnierzy do Wietnamu dokonać przesunięcia w pozycjonowaniu Korei i Japonii na liście pożądanych aliantów. Wykazało to prymat geografii. Japonia, z amerykańskiego punktu widzenia, jest położona korzystniej od Korei⁴⁹. Jest to konstatacja istotna zwłaszcza w przypadku państw średnich żywiących ułudę zbudowania za pomocą prostych instrumentów „relacji partnerskich” z mocarstwem. Bez wątplenia wpłynęło to na politykę prowadzoną w okresie późniejszym przez Republikę Korei, a ukierunkowaną na uzyskiwanie pozycji podmiotowej w przestrzeni międzynarodowej. Jednym z ważniejszych instrumentów tego stał się rodzimy przemysł zbrojeniowy, zbudowany na całościowym powodzeniu koreańskiej gospodarki. Szczegółowe przesłедzenie tego rodzaju koincydencji wymagałoby jednak odrębnego studium.

Drugi z węzłowych elementów obecności w Wietnamie, związany z utrzymaniem amerykańskiego wsparcia ekonomicznego, Koreańczycy zrealizowali zgodnie z zamierzeniami, a być może udało im się nawet przekroczyć pierwotne zamierzenia. Republika Korei stała się beneficjentem amerykańskiej pomocy realizowanej zarówno bezpośrednio, jak i pośrednio. Dość powiedzieć, że podmioty prywatne (działając w sposób koordynowany przez Koreańską Organizację Rozwoju Zamorskiego) wysłały do pracy w Wietnamie w okresie 1966–1973 ok. 100 tys. osób. Firmy koreańskie były z reguły podwykonawcami amerykańskich podmiotów realizującymi zlecenia o wojskowym charakterze lub inwestycje dwójakiego zastosowania (pod którym to określeniem kryła się np. budowa i modernizacja dróg)⁵⁰. Szacuje się, że tylko w latach 1966–1970 całościowe wpływy Republiki Korei z tytułu uczestnictwa w wojnie wietnamskiej (pomoc wojskowa, pomoc rozwojowa, środki transferowane przez żołnierzy i robotników, opodatkowanie ich nadzwyczajnych przychodów, inwestycje, zamówienia bezpośrednie i pośrednie, miejsca pracy), zaś do 1973 r. wpływy wzrosły do 4,6 mld dolarów⁵¹. Środki uzyskane w ten sposób stały się jednym z impulsów zewnętrznych inicjujących forsowny rozwój kraju⁵² (choć prawdopodobnie odegrały rolę znacznie mniejszą niż japońskie reparacje). I ta kwestia powinna być w Polsce przedmiotem pogłębionych studiów.

Udział w wojnie wietnamskiej był drugim co do znaczenia doświadczeniem formacyjnym dla Armii Republiki Korei. Odnosi się to jednak przede wszystkim do sfery *esprit de corps*, a co za tym idzie – samooceny. W warunkach rzeczywistej wojny przeciwczono też współdziałanie z siłami amerykańskimi, ale wydaje się, że tego elementu, podobnie jak wpływu

⁴⁹ Taylor, Smith i Mazzar, „US Troop”, 256–286.

⁵⁰ Frank Baldwin, „America's Rented Troops”, *Bulletin of Concerned Asian Scholars* 7, nr 4 (1975): 33–40.

⁵¹ Frentzos, „Casualties of War”.

⁵² Baldwin, „America's Rented Troops”, 37–40.

doświadczeń wojennych na szkolenie (może poza szkoleniem pojedynczego strzelca i pododdziałów najniższego szczebla) nie można jednak wyolbrzymiać. Konkluzja taka wynika choćby z tego, że Armia Republiki Korei szkoliła się w swej masie do walki ze zdecydowanie innym przeciwnikiem, w znacząco odmiennych warunkach naturalnych.

* * *

Powyższy tekst – jak już wspomniano – nie aspiruje do wyczerpania tematu. Zamiarem autora było raczej zdefiniowanie określonego stanu wiedzy i określenie, choćby zgrubne, kierunków dalszych badań. Zgłębiać zagadnienie zaś warto i to co najmniej z dwóch powodów. Pierwszy jest oczywisty – to dostarczenie pogłębionego obrazu fenomenu, który i w Korei Południowej nosi miano zapomnianej wojny⁵³. Drugi wymiar jest nieco bardziej złożony. Relacje między Republiką Korei a Stanami Zjednoczonymi to studium przypadku relacji między mocarstwem a państwem dążącym do uzyskania roli podmiotu regionalnego. Ma ono znaczną wartość poznawczą również z polskiej perspektywy i to nie historycznej, ale bieżącej, politycznej. Oczywiście w praktyce międzynarodowej ściśle podążanie za historyczną analogią to droga donikąd, ale pomijanie doświadczeń innych to zarówno ignorancja, jak i trudna do wytłumaczenia arogancja.

Bibliografia

Akty prawne

Konstytucja Japonii z 3 listopada 1946 r.

U.S. AID Overseas Loans and Grants and Assistance from International Organizations, D.C. Government Printing Service, Washington, 1969.

Opracowania

Baldwin, Frank. „America's Rented Troops”. *Bulletin of Concerned Asian Scholars* 7, nr 4 (1975): 33–40.

Blackburn, Robert. *Mercenaries and Lyndon Johnson's „More Flags”: The Hiring of Korean, Filipino, And Thai Soldiers In The Vietnam War*. Jefferson: Mc Farland & Company, 2004.

Chong-Sik, Lee. *Park Chung-Hee. From Poverty to Power*. Seul: KHU Press, 2012.

Engel, Benjamin A. „Viewing Seoul from Saigon: Withdrawal from the Vietnam War and the Yushin Regime”. *The Journal of Northeast Asian History* 13, nr 1 (2016): 77–106.

Frentzos, Christos G. „Casualties of War: The Legacy of South Korean Participation in the Vietnam Conflict”. *International Journal of Korean Studies* 23, nr 1 (2019): 1–21. Dostęp maj 15, 2021. <http://icks.org/n/data/ijks/2019-1.pdf>.

⁵³ Glenn Baek, „A Perspective on Korea's Participation in the Vietnam War”, *Issue Brief Asan Institute for Policy Studies* nr 53 (2013), dostęp maj 19, 2021, <http://en.asaninst.org/contents/issue-brief-no-53-a-perspective-on-koreas-participation-in-the-vietnam-wa>.

- Glenn, Baek. „A Perspective on Korea's Participation in the Vietnam War”. *Issue Brief Asan Institute for Policy Studies* nr 53 (2013). Dostęp maj 19, 2021. <http://en.asaninst.org/contents/issue-brief-no-53-a-perspective-on-koreas-participation-in-the-vietnam-wa>.
- Góralski, Władysław. *Sojusznicy Stanów Zjednoczonych wobec konfliktu wietnamskiego*. Warszawa: Wydawnictwo Ministerstwa Obrony Narodowej, 1967.
- Hang, Gil Jang. „People's Tribunal on War Crimes by South Korean Troops during the Vietnam War”. *Asia-Pacific Journal* 17, nr 1 (2019). Dostęp maj 19, 2021. <https://apjif.org/2019/12/Jang.html>.
- Heonik, Kwon. „Anatomy of US and South Korean Massacres in the Vietnamese Year of the Monkey, 1968”. *The Asia-Pacific Journal* 5, nr 6 (2007). Dostęp maj 19, 2021. <https://apjif.org/-Heonik-Kwon/2451/article.html>.
- Hyun, Sook Kim. „Korea's «Vietnam Question»: War Atrocities, National Identity and Reconciliation in Asia”. *East Asia Cultures Critique* nr 3 (2001): 621–635.
- Jai, Huk Kwon. *Korean economic problems and foreign economic aid to Korea 1945–1955*. Missoula: Scholar Works at University of Montana, 1958. Dostęp maj 14, 2020. <https://scholarworks.umt.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=6179&context=etd>.
- Jong, Wong Lee. „The Impact of the Korean War on the Korean Economy”. *International Journal of Korean Studies* 5, nr 1 (2001): 97–118. Dostęp maj 14, 2021. https://ciaotest.cc.columbia.edu/journals/ijoks/v5i1/f_0013337_10833.pdf.
- Joungwon, Alexander Kim. „Korean participation in the Vietnam War”. *World Affairs* 129, nr 1 (1966): 29.
- Jung, Walter. *Gen. Park Chung-Hee and South Korea's Han River Miracle*. New York: Austin Macauley Publishers LLC, 2024.
- Jung, Yong-Suk. „Beyond the Bifurcated Myth: The Medical Migration of Female Korean Nurses to West Germany in the 1970”. *Korean Journal of Medical History* 27 (2018): 225–254.
- Junghyo, Ahn., „A Double Exposure of the War”. W *America's Wars in Asia: A Cultural Approach to History and Memory*. Red. Philip West, Steven I. Levine i Jackie Hiltz, 161–172. Armonk, N.Y., London: M. E. Sharpe, 1998.
- Kissinger, Henry. *Dyplomacja*. Tłum. Stanisław Głąbiński, Grzegorz Woźniak i Iwona Zych. Warszawa: Bellona, 1996.
- Kraft, Diane B. „South Korea's National Security Law: A Tool of Oppression in an Insecure World”. *Wisconsin International Law Journal* 24, nr 2 (2006): 627–659.
- Kubiak, Krzysztof, i Krzysztof Rokiciński. „Incident «Pueblo»”. *Nautologia* nr 1/2 (2002): 66–71.
- Kwan, S. Kim. „The Korean Miracle (1962–1980) Revisited: Myths and Realities in Strategy and Development”. *Working Paper* 166 (1991).
- Larsen, Stanley, i Lawton Collins. *Allied Participation in Vietnam*. Washington: Department of the Army, 1985.
- Liscano, Michael H. Jr. *Multinational Force Integration: The ROK Army's Integration with the US Army in the Vietnam War*. Kansas: School of Advanced Military Studies United States Army Command and General Staff College Fort Leavenworth, 2016.
- Review of Agricultural Policies in Korea*. Paris: OECD, 1999.

- Rurarz, Joanna P. *Historia Korei*. Warszawa: Dialog, 2009.
- Seungsook, Moon. „Gender, Conscription and Popular Culture in Contemporary Korea”. W *The Military and South Korean Society*. Red. Young-Key Kim-Renaud, Richard R. Grinker i Kirk W. Larse, 15–24. Washington: The George Washington University, 2006.
- Szalontai, Balázs. „In the Shadow of Vietnam. A New Look at North Korea's Militant Strategy, 1962–1970”. *Journal of Cold War Studies* 14, nr 4 (2012): 122–166.
- Taylor, William J., Jennifer A. Smith, i Michael J. Mazzar. „US Troop Reductions from Korea 1970–1999”. *The Journal of East Asian Affairs* 4, nr 2 (1990): 256–286.
- The Arms Trade with the Third World*. London: SIPRI, 1971.
- Yong-Pyo, Hong. *State Security and Regime Security, President Syngman Rhee and the Insecurity Dilemma in South Korea, 1953–1960*. London: Palgrave Macmillan, 2000.
- Young, Ick Lew. *The Making of the First Korean President: Syngman Rhee's Quest for Independence, 1875–1948*. Honolulu: University of Hawaii Press, 2014.

Źródła internetowe

- Bank of Korea, Economic Statistical Yearbook 1980. Dostęp maj 18, 2021. <https://www.bok.or.kr/eng/bbs/B0000289/view.do?nttId=10046043&menuNo=400366&pageIndex=5>.
- „History of Korea's Overseas Employment”. Google Arts&Culture. Dostęp maj 22, 2021. https://artsandculture.google.com/exhibit/history-of-korea-s-overseas-employment-and-migration/agJSJ0los_GuKA.
- Hyo, Jin Kim. *Evaluation of South Korea's Dealing with Its Alleged War Crimes During Vietnam War: based on a Comparison with US. Massacre in My Lai and No Gun Ri*. Seul: Graduate School of International Studies Seoul National University, 2019. Dostęp kwiecień 10, 2021. <https://s-space.snu.ac.kr/bitstream/10371/150926/1/000000155600.pdf>.
- „Inflation timeline in the United States (1965–2024)”. InflationTool. Dostęp sierpień 27, 2024. <https://www.inflationtool.com/us-dollar/1965-to-present-value>.
- Manila Summit Conference. Dostęp maj 17, 2021. <https://vietnamwar.govt.nz/sites/default/files/documents/manila-summit-communic.pdf>.
- Military Manpower Administration. Landmarks. Dostęp maj 11, 2021. <https://www.mma.go.kr/eng/contents.do?mc=mma0000843>.
- „Military Service Act”. Korea Legislation Research Institute. Dostęp maj 11, 2021. https://elaw.klri.re.kr/eng_service/lawView.do?lang=ENG&hseq=25744.
- „Mutual Defense Treaty between the United States and the Republic of Korea”. The Avalon Project, październik 1, 1953. Dostęp maj 16, 2021. https://avalon.law.yale.edu/20th_century/kor001.asp#1.
- No. 8471, Japan and Republic of Korea Treaty on Basic Relations. Signed at Tokyo, on 22 June 1965. Dostęp maj 22, 2021. www.efaidnbmnnnibpajpcglclefindmkaj/https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%20583/volume-583-I-8471-English.pdf.
- Overseas Loans and Grants. Obligations and Loan Authorizations, July I, 1945 – September 30, 2013. Dostęp maj 10, 2021. <https://www.usaid.gov/sites/default/files/documents/1868/USOverseasLoansGrantstheGreenBook2013.pdf>.

- „South Korea (Republic of Korea)”. <https://clio-infra.eu>. Dostęp maj 25, 2021. <https://clio-infra.eu/Countries/SouthKorea.html>.
- „United States Military Assistance Command Vietnam. Monthly Summary”. Office of Information, 5 April 1968. Dostęp maj 24, 2021. https://www.archives.gov/files/records-mgmt/rcs/schedules/departments/departments-of-defense/rg-0349/nc1-349-80-01_sf115.pdf.

STRESZCZENIE

Krzysztof Kubiak, Udział sił zbrojnych Republiki Korei w wojnie wietnamskiej. Wymiar wojskowy, polityczny, ekonomiczny i społeczny

Funkcjonujący w Polsce obraz wojny wietnamskiej ukształtowany został głównie przez amerykańskie kino wojenne. Przedstawia ono tylko amerykański obraz konfliktu. Armia Republiki Wietnamu, będąca wszak „gospodarzem” wojsk Stanów Zjednoczonych, pojawia się na planie drugim bądź trzecim. Tymczasem drugi co do wielkości zagraniczny kontyngent wojskowy walczący w wojnie indochińskiej po stronie „Południa” wystawiła Republika Korei. Intencją autora jest przywrócenie tego zapomnianego faktu polskiej literaturze naukowej. W artykule omówiono wojskowy, polityczny, społeczny oraz ekonomiczny wymiar uczestnictwa Republiki Korei w wojnie wietnamskiej. Skierowanie wojsk do Republiki Wietnamu było przejawem podjęcia aktywnej polityki zagranicznej ukierunkowanej na odbudowę podmiotowej pozycji państwa w przestrzeni międzynarodowej. Poprzez znaczny wysiłek wojskowy demonstrowano także znaczenie więzi sojuszniczych ze Stanami Zjednoczonymi. Należy też zwrócić uwagę, że wysiłek militarny za granicą skutecznie powiązано z prowadzonymi w kraju programami modernizacyjnymi, w tym ukierunkowanymi na budowę przemysłu obronnego. Widziany z takiej perspektywy udział w wojnie wietnamskiej jawi się więc jako jeden z ważnych czynników kształtujących współczesną Republikę Korei.

Słowa kluczowe: zimna wojna, wojna wietnamska, Republika Korei, udział w wojnie, ofiary

SUMMARY

Krzysztof Kubiak, The Participation of the Armed Forces of the Republic of Korea in the Vietnam War. Military, Political, Economic and Social Dimensions

The image of the Vietnam War operating in Poland has been shaped mainly by American war cinema. They present only the American image of the conflict. After all, the army of the Republic of Vietnam, which is the „host” of the US troops, appears in the background. Meanwhile, the second largest foreign military contingent fighting in the Indochina War on the side of the „South” was fielded by

the Republic of Korea. The author's intention is to bring this forgotten fact back to the Polish scholarly literature. The article discusses the military, political, social and economic dimensions of the Republic of Korea's participation in the Vietnam War. Directing troops to the Republic of Vietnam was a manifestation of undertaking an active foreign policy aimed at restoring the state's subjective position in the international space. Through a significant military effort, the importance of alliance ties with the United States was also demonstrated. It should also be noted that the military effort abroad was effectively linked to the modernisation programmes conducted at home, including those aimed at building the defence industry. Seen from this perspective, participation in the Vietnam War thus appears as one of the important factors shaping the modern Republic of Korea.

Keywords: Cold War, Vietnam War, Republic of Korea, participation in war, casualties

ZUSSAMENFASSUNG

Krzysztof Kubiak, Die Teilnahme der Streitkräfte der Republik Korea am Vietnamkrieg. Militärische, politische, wirtschaftliche und soziale Dimensionen

Das Bild des Vietnamkriegs, das in Polen vorherrscht, wurde vor allem vom amerikanischen Kriegskino geprägt. Sie zeigen nur das amerikanische Bild des Konflikts. Schließlich steht die Armee der Republik Vietnam, die „Gastgeberin“ der US-Truppen, im Hintergrund. Das zweitgrößte ausländische Militärkontingent, das im Indochinakrieg auf der Seite des „Südens“ kämpfte, wurde hingegen von der Republik Korea gestellt. Die Absicht des Autors ist es, diese vergessene Tatsache wieder in die polnische wissenschaftliche Literatur aufzunehmen. Der Artikel erörtert die militärischen, politischen, sozialen und wirtschaftlichen Dimensionen der Beteiligung der Republik Korea am Vietnamkrieg. Die Entsendung von Truppen in die Republik Vietnam war Ausdruck einer aktiven Außenpolitik, die auf die Wiederherstellung der subjektiven Position des Staates im internationalen Raum abzielte. Durch einen bedeutenden militärischen Einsatz wurde auch die Bedeutung der Bündnisbeziehungen zu den Vereinigten Staaten demonstriert. Es sei auch darauf hingewiesen, dass die militärischen Anstrengungen im Ausland effektiv mit den Modernisierungsprogrammen im Inland, einschließlich der Programme zum Aufbau der Verteidigungsindustrie, verbunden waren. Unter diesem Gesichtspunkt erscheint die Teilnahme am Vietnamkrieg als einer der wichtigsten Faktoren, die die moderne Republik Korea geprägt haben.

Schlüsselwörter: Kalter Krieg, Vietnamkrieg, Republik Korea, Kriegsbeteiligung, Opfer